

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки**

Стратегічні напрями зовнішньої політики Європейського Союзу

МАТЕРІАЛИ

**V Всеукраїнської науково-практичної конференції
(28 квітня 2023 року, м. Харків)**

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки**

Стратегічні напрями зовнішньої політики Європейського Союзу

МАТЕРІАЛИ

**V Всеукраїнської науково-практичної конференції
(28 квітня 2023 року, м. Харків)**

Харків – 2023

Редакційна колегія:

Валерій РЄЗНИКОВ, доктор наук з державного управління, доцент
Дмитро МИКОЛЕНКО, доктор історичних наук, доцент
Віталій СОЛОВИХ, доктор наук з державного управління, професор
Наталія ВІННИКОВА, докторка політичних наук, професорка
Лариса ЧЕРНИШОВА, кандидатка економічних наук, доцентка
Тетяна АЛЕКСЄЄВА, кандидатка економічних наук, доцентка
Сергій ЛУБЕНЕЦЬ, кандидат технічних наук, доцент
Ігор ХАРЧЕНКО, кандидат технічних наук, доцент
Сергій ЗДОРОВКО, кандидат юридичних наук
Євгенія СОЛОВИХ, кандидатка політичних наук
Олена ДОЦЕНКО, кандидатка юридичних наук
Світлана ЗДОРОВКО, фахівець першої категорії, викладачка

Адреса редакційної колегії:

61022, м. Харків, майдан Свободи 6,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного
бізнесу, кафедра міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки, к. 264,
тел. (057) 705-10-59,
e-mail: mvmib_conference@ukr.net

Рекомендовано до видання рішенням Вченої Ради факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 12 від 29.06.2023 року)

Є91   **Стратегічні напрями зовнішньої політики**
Європейського Союзу : матеріали V Всеукраїнської науково-
практичної конференції (28 квітня 2023 року, м. Харків) / За ред.
Д. В. Миколенка, В. П. Солових. Харків : ХНУ імені
В. Н. Каразіна, 2023. 90 с.

До матеріалів увійшли тези наукових доповідей науковців, практичних діячів, викладачів, аспірантів, магістрів та студентів, які займаються проблематикою зовнішньої політики Європейського Союзу. Тези наукових доповідей присвячені напрямам зовнішньої політики ЄС, серед яких: предмет обговорення складають такі питання як: зовнішня політика Європейського Союзу та національна зовнішня політика: від національних інтересів до спільних цінностей; спільна зовнішня політика і політика безпеки Європейського Союзу; зовнішня політика Європейського Союзу та сучасні виклики безпеці (тероризм, екстремізм, міграційні проблеми, економічна нестабільність, проблеми інформаційної безпеки тощо); зовнішня економічна політика Європейського Союзу; екологічна політика Європейського Союзу; розширення ЄС та Європейська політика сусідства; Європейський Союз та міжнародні організації; Європейський Союз та Україна.

У матеріалах збережено стиль, орфографію, пунктуацію авторських текстів. Відповідальність за зміст наукових доповідей несуть автори.

УДК 327.7:341.7:061.1ЄС

© ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2023

ЗМІСТ

Алексєєва Тетяна. «СТРАТЕГІЧНИЙ КОМПАС» – НОВА БЕЗПЕКОВА СТРАТЕГІЯ ЄС У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ	7
Ахалаїа Діана, Горбань Дар'я. ІНФОРМАЦІЙНА ТА БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА НІМЕЧЧИНИ	10
Булгакова Ольга. ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ШВЕЙЦАРІЇ ТА ЄС: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ДВОСТОРОННІХ УГОД	17
Величко Катерина, Бордюг Анастасія. ДРАЙВЕРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТИ	22
Величко Катерина, Кобилько Наталія, Міценко Аріадна. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КЛАСТЕРНИЙ РОЗВИТОК: ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ	27
Vinnykova Nataliya. PRIORITIES OF THE EUROPEAN UNION'S RESILIENT APPROACH TOWARDS EASTERN PARTNERSHIP	32
Волошина Вікторія. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	38
Глебова Алла. ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ: БЕЗПЕКОВІ АСПЕКТИ У КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ, ЄС ТА ВІЙНИ	44
Глебова Алла, Ольховик Олена. ЗВІТНІСТЬ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКОЛИКІВ	47
Доценко Олена. ОГЛЯД НОВОГО ПАКТУ ЄС З МІГРАЦІЇ ТА НАДАННЯ ПРИТУЛКУ	52
Здоровко Сергій. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ – ГЛОБАЛЬНИЙ ГРАВЕЦЬ СТВОРЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ МИРОТВОРЧОЇ ОПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ	57
Куриляк Вікторія. ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС В ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	62
Лубенець Сергій, Харченко Ігор, Павленко Євген. ОСНОВНІ СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА КІБЕРЗАХИСТУ	68

Мовчан Єлизавета. РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ	73
Солових Євгенія. ОСНОВНІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ «М'ЯКОЇ СИЛИ» ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ	77
Фролова Олександра. РЕФЕРЕНДУМ ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	82
Ціватий Вячеслав. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АЛГОРИТМИ МОДЕЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ХХІ СТОЛІТТЯ (МІЖНАРОДНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИЙ І ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНИЙ ДИСКУРСИ)	88
Чернишова Лариса. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	93

«СТРАТЕГІЧНИЙ КОМПАС» – НОВА БЕЗПЕКОВА СТРАТЕГІЯ ЄС У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Алексеева Тетяна,

доцентка кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидатка економічних наук, доцентка,

t.alekseeva@karazin.ua

Політика безпеки Європейського Союзу націлена на вирішення проблем у галузі оборони та безпеки, які останнім часом потребують більш уваги світового співтовариства. Якщо розглянути історію спільної політики ЄС щодо безпеки та оборони, то необхідно згадати про її еволюцію, починаючи з Лісабонського договору та формування «Постійного структурованого співробітництва» («Permanent Structured Cooperation» (PESCO), започаткованого рішенням Ради ЄС від 08.12.2017 р., а також створення Європейського оборонного фонду Structured Cooperation» (PESCO), започаткованого рішенням Ради ЄС від 08.12.2017 р., а також створення Європейського оборонного фонду [1, с. 74].

В теперішній час для зміцнення політики безпеки та оборони міністри закордонних справ та оборони країни Європейського Союзу 24.03.2022 року в Брюсселі схвалили нову безпекову стратегію – «стратегічний компас» для безпеки та оборони ЄС.

Стратегічний компас представляє собою нечіткий план дій відносно того, що будуть робити країни-члени ЄС в разі виникнення зовнішніх проблем. Основною метою створення «стратегічного компасу» є участь та посилення впливу усіх країн-членів ЄС на загрозу, що виникла у світі та об'єднаними зусиллями вирішення проблеми підтримки миру на європейському континенті [2].

Компас може дати Європейському Союзу можливість здійснити план дій щодо зміцнення політики безпеки та оборони ЄС до 2030 року. Проект нової безпекової стратегії розроблявся протягом декілька років. Це було пов'язано з суттєвими змінами у геополітичному середовищі, які включали: гібридні війни, неконтрольовану міграцію, тероризм, поширення ядерної зброї, російську агресію проти України тощо.

Для реалізації нової безпекової стратегії було запропоновано

створення європейської армії швидкого реагування чисельністю 5 тисяч військовослужбовців. Окрім того, ЄС планує проводити регулярні навчання на суші та на морі, посилити цивільні та військові місії та операції ЄС CSDP (Спільна політика оборони та безпеки) протягом 30 днів, «у тому числі в складних умовах» [3].

Стратегічний компас розглядається ЄС як керівництво до подальшої дії. Глава дипломатії ЄС Жозепе Боррель під час відеосаміту зауважив, що «стратегічний компас визначає амбітні шляхи розвитку нашої політики безпеки та оборони на наступне десятиліття». До обговорення певних питань ЄС приєднався і генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг [3].

Прагнення до глобальної стратегічної підтримки є характерною особливістю сучасної системи міжнародної безпеки. Важливе значення у новій безпековій стратегії ЄС у галузі безпеки та оборони належить НАТО.

НАТО готово підтримати ініціативу ЄС у новій безпековій стратегії і допомагати у здійсненні плану країн ЄС, які є членами Альянсу. Знаковою подією є підписаний у Вашингтоні 4 квітня 1949 року Північноатлантичний договір про створенні колективної оборони і збереження миру та безпеки. Альянс є гарантом європейської безпеки і поки що немає альтернативи щодо створення іншої паралельної структури. Архітектуру європейської безпеки складають: Рада Євроатлантичного партнерства (РЄАП) та Партнерство заради миру (ПЗМ).

Рада Євроатлантичного партнерства має на меті об'єднання нових-країн членів НАТО. При цьому застосовується широкий підхід, в основі якого лежить нова стратегічна концепція Альянсу. Формами реалізації виступають: політика безпеки, спільні військові навчання та тренування, допомога країнам до вступу в НАТО, індивідуальна співпраця тощо.

«Партнерство заради миру» – програма військової співпраці з європейськими державами та колишніми республіками СРСР. Основною метою програми є зменшення загроз безпеці; зміцнення взаємодії у сфері безпеки між країнами; не застосування сили; врегулювання конфліктів мирними шляхами.

Україна у лютому 1994 року підписала Рамковий документ щодо програми «Партнерство заради миру», а у 1997 році на саміті НАТО в Мадриді було підписано Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО, яка фіксує політичні зобов'язання сторін на

найвищому рівні. В рамках цієї угоди Україна бере участь у програмі удосконалення військової освіти (DEEP); спільних з НАТО навчаннях, у тому числі з врегулювання кризових ситуацій; співробітництві у галузі озброєнь; протиповітряної оборони, управління повітряним рухом та обміну даними про повітряну обстановку; програмі НАТО «Наука заради миру та безпеки» тощо [4].

Враховуючи недавні кроки України щодо пришвидшення процедури її приєднання до Європейського Союзу та початок розгляду керівними органами об'єднання заявки нашої держави на членство, «стратегічний компас» є важливим документом для врахування при реалізації політики євроатлантичної інтеграції [5].

Список використаних джерел:

1. Солових В., Москаленко О. Спільна зовнішня політика та політика безпеки та сучасному етапі розвитку Європейського Союзу. *Актуальні проблеми державного управління*. № 2(78) 2019. С. 72-77.

2. ЄС затвердив «стратегічний компас» у сфері безпеки та оборони. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=98280> (Дата звернення: 30.03.23 р.).

3. Європейські сили швидкого реагування – ЄС затвердив першу оборонну стратегію. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/21/7136372/> (Дата звернення: 30.03.23 р.)

4. Програма «Партнерство заради миру». URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ukrayina-nato/partnerstvo-zaradi-miru> (Дата звернення: 30.03.23 р.)

5. Ухвалення «Стратегічного компасу» Європейського Союзу. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/ukhvalennya-stratehichnoho-kompasu-yevropeyskoho-soyuzu> (Дата звернення: 30.03.23р.).

ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ШВЕЙЦАРІЇ ТА ЄС: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ДВОСТОРОННІХ УГОД

Булгакова Ольга,

аспірантка 1-го курсу групи МЕВД-22

факультету міжнародних економічних відносин

та туристичного бізнесу,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

olgabulgakova199@gmail.com

Маючи розташування в самому центрі Європі та «опинившись» майже повністю оточеною країнами-членами Європейського Союзу (далі – ЄС), кількість яких наразі налічує 27, Швейцарська Конфедерація (далі – Швейцарія) є четвертим за впливом та значущістю торговельним партнером ЄС після Китаю, США та Великої Британії, в той час, як для Швейцарії ЄС є першим щодо даного напряму [1]. Ось чому зовнішньоекономічна політика останньої є такою узгодженою та цілеспрямованою щодо інтересів країни в ЄС.

Вважаючи на те, що Швейцарія не входить до складу ЄС, країна будує свої відносини із зазначеним економічно-політичним міждержавним союзом на основі двосторонніх галузевих Угод.

Починаючи з Угоди про вільну торгівлю «між Європейським Економічним Співтовариством і Швейцарською Конфедерацією» 1972 року [2], протягом декількох наступних етапів було розроблено дедалі розвиненішу мережу правових засад із двостороннього економічного співробітництва.

Після того, як народ Швейцарії не підтримав наміри свого уряду щодо приєднання їх країни до Європейської економічної зони (далі – ЄЕЗ) у 1992 році, з метою полегшення взаємного доступу до ринків та мінімізації будь-яких бар'єрів в торгівлі, Швейцарія та ЄС підписали сім галузевих Угод, які також відомі як «Двосторонні Угоди I» у 1999 році [3], які одночасно набули чинності 1 червня 2002 року:

1) Угода про вільне пересування осіб (англ. «Agreement on the Free Movement of Persons» (AFMP), що надає громадянам Швейцарії та ЄС право жити та працювати в будь-якому населеному пункті на території договірних сторін [4];

2) Угода про усунення технічних бар'єрів у торгівлі (англ. «Mutual Recognition Agreement» (MRA), яка передбачає взаємне визнання Швейцарією та ЄС іспитів та експертиз щодо відповідності продукції

зазначених стандартах та, відповідно, її придатності для виведення на ринок [5];

3) Угода щодо деяких аспектів державних закупівель (англ. «Agreement between the European Community and the Swiss Confederation on certain aspects of government procurement»), яка розширює сферу застосування Угоди про державні закупівлі в рамках СОР [6] та встановлює критерії, за якими ті чи інші закупівлі повинні виставлятися на міжнародний публічний тендер [7];

4) Угода про торгівлю сільськогосподарською продукцією (англ. «Agreement between the European Community and the Swiss Confederation on trade in agricultural products»), яка сприяє торгівлі між Швейцарією та ЄС у цьому секторі та втілюється шляхом зниження тарифних бар'єрів (імпортні квоти та зниження тарифів) і нетарифних бар'єрів (різні правила щодо регулювання продукції та вимоги допуску) для окремих сегментів товарів [8];

5) Угода про дослідження (англ. «Agreement on Scientific and Technological Cooperation between the European Communities and the Swiss Confederation»), яка заклала основу повноцінної участі Швейцарії в Рамкових програмах ЄС з досліджень та інновацій [9];

6) Угода про повітряний транспорт (англ. «Agreement between the European Community and the Swiss Confederation on Air Transport»), яка регулює доступ швейцарських авіаперевізників до дерегульованого ринку цивільної авіації Європи та надає першим права щодо здійснення комерційних польотів в Європі без жодного виду дискримінації, що дозволяє їм діяти майже за рівних умов з їхніми конкурентами в ЄС [10];

7) Угода про наземні перевезення (англ. «Agreement between the European Community and the Swiss Confederation on the Carriage of Goods and Passengers by Rail and Road»), яка «відкрила» ринок автомобільних і залізничних перевезень між Швейцарією та ЄС як для вантажів, так і для пасажирів [11].

Таким чином, можемо виокремити п'ять Угод із вище викладених (Угода про усунення технічних бар'єрів у торгівлі, Угода щодо деяких аспектів державних закупівель, Угода про торгівлю сільськогосподарською продукцією, Угода про повітряний транспорт, Угода про наземні перевезення), що безпосередньо стосуються укріпленню двосторонніх торговельно-економічних відносин між Швейцарією та ЄС, у яких чітко простежується рівнозначна важливість даного вектору співробітництва між цими сторонами.

Другим за значущістю кластером з правових засад щодо розвитку зовнішньоекономічної політики між Швейцарією та ЄС слід вважати «Двосторонні Угоди II», які були підписані у 2004 році.

Цього разу ними стали дев'ять галузевих Угод, які були застосовані до таких політичних, соціальних, культурних та економічних явищ, як [12]:

1) співпраця ЄС та Швейцарії у справах поліції та юстиції, притулку та міграції (на основі укладення Шенгенської Угоди про Асоціацію [13] та Дублінської Угоди про Асоціацію [14]);

2) Угода про автоматичний обмін інформацією (раніше Угода про оподаткування прибутку від заощаджень [15]);

3) співпраця ЄС та Швейцарії у справах боротьби з шахрайством;

4) співпраця ЄС та Швейцарії щодо перероблення сільськогосподарської продукції;

5) співпраця ЄС та Швейцарії щодо розрішення проблем навколишнього середовища;

6) співпраця ЄС та Швейцарії у сфері статистики;

7) співпраця ЄС та Швейцарії в рамках програми «Креативна Європа» [16];

8) співпраця ЄС та Швейцарії щодо пенсійних реформ;

9) співпраця ЄС та Швейцарії щодо освітніх реформ.

Незважаючи на те, що, на відміну від Двосторонніх Угод I, лише одна із дев'яти Двосторонніх Угод II напряму є пов'язаною із питаннями щодо розвитку двостороннього торгівельного співробітництва ЄС та Швейцарії (Угода щодо співпраці ЄС та Швейцарії в галузі перероблення сільськогосподарської продукції [17]), абсолютно всі із зазначених Угоди в тій або іншій мірі гарантують взаємний доступ обох сторін (ЄС та Швейцарії) до ринків і запобігають дискримінації швейцарських операторів на внутрішньому ринку ЄС.

Такий підхід (на основі двосторонніх галузевих договорів), що неодноразово схвалювався швейцарським електоратом на різних референдумах, дозволяє державі проводити індивідуальну політику щодо своїх європейських сусідів. Зміцнення і подальший розвиток цієї форми співробітництва, а також можливе укладення нових Угод щодо доступу до ринків з ЄС, є життєво важливими як для зовнішньої економічної політики Швейцарії, так і ЄС.

Таким чином, в якості висновків до даної наукової роботи, можемо говорити про наступне:

1) норми ЄС безпосередньо впливають на «долю» швейцарського експорту, тож будь-які події в рамках зазначеного політично-економічного союзу є вирішальними щодо позитивних або негативних наслідків для швейцарських економічних акторів як на національному рівні, так і в межах двостороннього співробітництва з ЄС;

2) через неприйняття швейцарськими виборцями вступу до ЄЗ 30 років тому, численна кількість Угод із двостороннього економічного співробітництва, яка існує між Швейцарією та ЄС наразі та передбачає переважно активну участь першої в основних процесах внутрішнього ринку ЄС, має, також і негативну сторону, адже зумовлює значну інституційну та правову невизначеність Швейцарії в низці аспектів щодо її успішного функціонування як країни без статусу члену ЄС в рамках цього об'єднання.

Список використаних джерел:

1. Switzerland // EU trade relations with Switzerland. Facts, figures and latest developments. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/switzerland_en (дата звернення: 10.03.2023).

2. Document 21972A0722(03): *Official Journal L 300, 31/12/1972 P. 0189 – 0280*. URL: <https://cutt.ly/w5QDHZe> (дата звернення: 11.04.2023).

3. Bilateral agreements I (1999). URL: <https://cutt.ly/F5QDVim> (дата звернення: 14.04.2023).

4. Document 22002A0430(01): *Official Journal L 114, 30/04/2002 P. 0006 – 0072*. URL: <https://cutt.ly/l5QD1AJ> (дата звернення: 15.04.2023).

5. EU–Switzerland mutual recognition agreement (MRA). URL: <https://cutt.ly/w5QD8yv> (дата звернення: 15.04.2023).

6. Agreement on Government Procurement. URL: <https://cutt.ly/o5QD7CL> (дата звернення: 16.04.2023).

7. Document 22002A0430(06): *Official Journal L 114, 30/04/2002 P. 0430 – 0467*. URL: <https://cutt.ly/V5QFqBx> (дата звернення: 17.04.2023).

8. Document 22002A0430(04): *Official Journal L 114, 30/04/2002 P. 0132 – 0368*. URL: <https://cutt.ly/F5QFrjX> (дата звернення: 18.04.2023).

9. Document 32002D0309: *Official Journal L 114, 30/04/2002 P. 0001 – 0005*. URL : <https://cutt.ly/y5QFybp> (дата звернення: 19.04.2023).

10. Document 22002A0430(02): *Official Journal L 114, 30/04/2002 P. 0073 – 0090*. URL: <https://cutt.ly/95QFiRW> (дата звернення: 20.04.2023).

11. Document 22002A0430(03): *Official Journal L 114, 30/04/2002 P. 0091 – 0131*. URL: <https://cutt.ly/05QFoMt> (дата звернення: 20.04.2023).
12. Bilateral Agreements II. URL: <https://cutt.ly/05QFaRu> (дата звернення: 20.04.2023).
13. Accord entre la Confédération suisse, l'Union européenne et la Communauté européenne sur l'association de la Confédération suisse à la mise en œuvre, à l'application et au développement de l'acquis de Schengen // Conclu le 26 octobre 2004. URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2008/113/fr> (дата звернення: 21.04.2023).
14. Accord entre la Confédération suisse et la Communauté européenne relatif aux critères et aux mécanismes permettant de déterminer l'Etat responsable de l'examen d'une demande d'asile introduite dans un Etat membre ou en Suisse // Conclu le 26 octobre 2004. URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2008/115/fr> (дата звернення: 21.04.2023).
15. Automatic exchange of information AEOI (former Taxation of savings agreement). URL: <https://www.dfae.admin.ch/europa/en/home/bilaterale-abkommen/abkommen-umsetzung/abkommenstexte/zinsbesteuerung.html> (дата звернення: 22.04.2023).
16. Creative Europe (Media/Culture). URL: <https://cutt.ly/k5QFfEP> (дата звернення: 22.04.2023).
17. Document 22005A0126(01): *Official Journal L 023, 26/01/2005 P. 0019 – 0048*. URL: <https://cutt.ly/N5QFgCn> (дата звернення: 22.04.2023).

Науковий керівник: Рєзніков Валерій Володимирович, доктор наук державного управління, доцент, декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, професор кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

ДРАЙВЕРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТИ

Величко Катерина,
доцентка кафедри економіки та бізнесу,
Державний біотехнологічний університет,
кандидатка економічних наук, доцентка,
eklevyna@gmail.com

Бордюг Анастасія,
здобувачка 4 курсу групи 292з-196-01
факультету економічних відносин та фінансів,
Державний біотехнологічний університет,
brownness@gmail.com

Економічне зростання є центральним економічним питанням, яке стоїть перед усіма країнами. Його динаміка відбиває рівень розвитку національних економік, життєвий рівень населення.

Сучасні аспекти формування умов для забезпечення економічного зростання включають:

1. *Інновації та технологічний розвиток*: створення сприятливих умов для розвитку нових технологій та інновацій, що дозволяють підприємствам підвищувати ефективність та конкурентоспроможність.

2. *Розвиток людського капіталу*: забезпечення якісної освіти, навчання та розвитку навичок, що дозволяють підвищувати рівень кваліфікації населення та забезпечувати компанії кваліфікованою робочою силою.

3. *Підтримка малих та середніх підприємств*: створення умов для розвитку малих та середніх підприємств, що дозволяє стимулювати інновації та забезпечувати розвиток місцевої економіки.

4. *Інфраструктура*: створення та розвиток ефективної транспортної, енергетичної та інформаційної інфраструктури, що дозволяє забезпечувати ефективний розвиток підприємств та забезпечення їх потреб.

5. *Підтримка експорту*: стимулювання зовнішньої торгівлі та експорту, що дозволяє підприємствам розширювати свої ринки збуту та забезпечувати економічне зростання.

Економічне зростання країн світу може бути визначене за допомогою різних індикаторів, таких як ВВП на душу населення, індекс розвитку людського потенціалу, рівень безробіття та інші.

До найбільш розвинених країн світу відносять (за оцінками 2021 року): США як найбільшу економіку світу з ВВП 22,7 трлн. дол. США. Китай є другою найбільшою економікою світу з ВВП - 16,4 трлн. дол. США. Японія займає третє місце за розміром ВВП з 5,2 трлн. дол. США. Найбільшою європейською економікою є Німеччина з ВВП - 4,2 трлн. дол. США. Також потужними економіками ЄС є Франція (3,2 трлн. дол. США) та Італія (2,2 трлн. дол. США). Серед лідерів доцільно виділити Великобританію та Канаду та швидкозростаючу економіку Індії - 3, 2 трлн. дол. США [1].

Найважливішим сьогодні для забезпечення економічного зростання країн є саме інноваційний розвиток. Інновації є ключовим фактором у зміцненні конкурентоспроможності економіки та забезпеченні її динамічного зростання. Інновації спроможні збільшити продуктивність, зменшити витрати, покращити якість продукції та послуг, створити нові ринки та зробити економіку більш диференційованою. Важливою умовою інноваційного розвитку економіки є інвестування в науково-технічний прогрес та розвиток галузей, що мають суттєвий потенціал для інновацій.

Саме інноваційний тип розвитку економіки, який передбачає новий підхід, де знання стають ключовим ресурсом і джерелом конкурентної переваги, є пріоритетним. Ключові фактори успіху в економіці знань - це наукові дослідження та розробки, створення нових інноваційних продуктів, покращення кваліфікації працівників та розвиток інфраструктури зв'язку та інформаційних технологій.

Серед країн, що є лідерами за інноваційним розвитком, можна виділити такі (рис.1):

Рис.1. Країни-лідери за рівнем інноваційного розвитку.

Ці країни мають розвинуті науково-дослідні центри, висококваліфікованих працівників та інфраструктуру для сприяння інноваційному розвитку. Також вони активно інвестують в науку та технології, що дозволяє їм розвиватися в таких сферах, як: біотехнологія, інформаційні технології, енергоефективність та інші. Крім того, вони мають гнучкі правила та регуляторну базу для стимулювання інноваційного розвитку та утворення сприятливого середовища для бізнесу.

Драйверами економічного зростання сьогодні є цифрові платформи, цифрові екосистеми та технології «Індустрія 5.0».

Аналітики компаній McKinsey і Accenture прогнозують, що до 2025 року Інтернет речей щорічно приноситиме світовій економіці від 4 до 11 трлн. дол. США, а промисловий Інтернет речей до 2030 року - 14 трлн дол. США. Згідно з прогнозами PwC, штучний інтелект збільшить світовий ВВП до 2030 року на 15,7 трлн дол. США [2]. Технології, такі як Big Data та Інтернет Речей (IoT), вже зараз дозволяють оптимізувати виробничі процеси та скоротити витрати на операції, а також розробляти нові продукти та послуги. Віртуальна реальність (VR) може використовуватись для розвитку професійних

навичок, а штучний інтелект та роботизація можуть збільшити продуктивність праці.

На сьогоднішній день США та Китай є головними лідерами в застосуванні штучного інтелекту та Інтернету речей. Вони мають найбільші інвестиції та розвинуті інфраструктури для цих технологій. Зокрема, у США великі технологічні компанії, такі як Google, Amazon, Microsoft, IBM, Facebook, зосереджені на розробці штучного інтелекту та інтернету речей.

У Китаї, уряд включив розвиток штучного інтелекту в п'ятирічний план розвитку країни та виділив значні кошти на підтримку цієї галузі. Китай має такі потужні компанії, як Tencent, Alibaba, Baidu, що активно розвивають штучний інтелект та Інтернет речей.

В Європі такі як Німеччина, Франція та Великобританія також інвестують у розробку та застосування штучного інтелекту та Інтернету речей. Доцільно зазначити, що в країнах ЄС розраховується Індекс цифрової економіки і суспільства (DESI) [3].- це інструмент, який створений Європейською комісією для вимірювання рівня розвитку цифрових технологій та інтернет-послуг в країнах Європейського Союзу, який оцінюється за 5 основними критеріями:

1. Кількість підключених громадян до широкосмугового Інтернету.
2. Розвиток високошвидкісних Інтернет-зв'язків та технологій мобільного зв'язку.
3. Рівень цифрових навичок серед населення та підприємств.
4. Використання цифрових технологій в бізнесі та публічному секторі.
5. Розвиток цифрового ринку та електронної комерції.

Згідно з даними, опублікованими в 2021 році, кращими країнами з точки зору розвитку цифрової економіки і суспільства в ЄС є Данія, Нідерланди, Швеція, Фінляндія та Люксембург, які утримуються на вершині рейтингу вже кілька років. Найгірші показники у цьому рейтингу виявилися у Болгарії, Румунії, Греції та Хорватії [2].

Тому, розмір економіки і добробут громадян кожної країни в значній мірі залежатимуть від інвестицій в інновації впродовж наступних 10 років і їх інтенсивності. Країни, які будуть активно впроваджувати нові технології і процеси, можуть очікувати зростання та підвищення рівня життя.

Цифровізація може стати важливим фактором економічного зростання. З одного боку, цифрові технології можуть допомогти підприємствам підвищити продуктивність та ефективність, знизити витрати та вийти на нові ринки. Наприклад, використання автоматизованих систем виробництва, розумних аналітичних інструментів та робототехніки може допомогти компаніям значно збільшити свою продуктивність та конкурентоспроможність.

З іншого боку, цифрові технології можуть створити нові можливості для підприємництва та розвитку нових інноваційних продуктів та послуг. Наприклад, розробка нових мобільних додатків, програмного забезпечення, розумних девайсів та інших цифрових рішень може привести до створення нових ринків та збільшення зайнятості.

Проте важливо зауважити, що цифровізація не є універсальним інструментом, який спроможний розв'язати проблему економічного зростання. Використання цифрових технологій потребує значних інвестицій, а також технічної та фахової підготовки персоналу, що може бути досить складним та витратним для більшості національних компаній. Крім того, в процесі цифровізації може виникнути новий набір проблем, таких як кібербезпека, захист персональних даних та етичні питання, які також потребують уваги.

Отже, хоча цифрові технології можуть стати важливим фактором економічного зростання, успіх у цифровій трансформації залежить від ретельної підготовки та аналізу впливу таких технологій.

Список використаних джерел:

1. Прогноз розвитку світової економіки до 2030Е. URL: <https://strategy.uifuture.org/prognoz-rozvitku-sv%D1%96tovoiekonom%D1%96ki-do-2030e.html>
2. Eurostat — EU's statistical agency. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
3. The Digital Economy and Society Index (DESI) URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КЛАСТЕРНИЙ РОЗВИТОК: ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Величко Катерина,

доцентка кафедри економіки та бізнесу,
Державний біотехнологічний університет,
кандидатка економічних наук, доцентка,

eklevyna@gmail.com

Кобилько Наталія,

здобувачка 4 курсу групи 292з-196-01
факультету економічних відносин та фінансів,
Державний біотехнологічний університет,

nanacobilko01@gmail.com

Міщенко Аріадна,

здобувачка 2 курсу групи БУ-21
факультету економіки та бізнесу,
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»

misenkoariadna0@gmail.com

Кластерний розвиток у Європі є невід'ємною частиною її економічної політики, оскільки його функція як інструменту інноваційної політики визнана універсальною.

Кластерні форми співробітництва сприяють створенню конкурентних переваг у суміжних і підтримуючих галузях, і є найбільш ефективними засобами для розвитку економіки, що дозволяє краще використовувати природні, технічні та кадрові потенціали регіону [1].

В наукових дослідженнях існує різноманітність підходів до класифікації кластерів. Фахівці визначили сім ключових характеристик кластерів, які комбінуються для вибору певної кластерної стратегії. (рис. 1.) [2].

Зазвичай, активна кластерна політика базується на одній з перерахованих стратегій, або їх комбінації. Залежно від цього, кластерна політика має свої переваги, такі як розвиток інформаційних центрів (в Данії та Нідерландах), програм розвитку кластерних структур (у Фінляндії, Нідерландах, Німеччині та Великобританії),

спільне створення промислово-дослідних центрів (у Бельгії, Данії, Фінляндії, Іспанії, Швеції, Швейцарії та Нідерландах), взаємодія із державним сектором (у Австрії, Данії та Нідерландах), розвиток інституціональних структур у промисловості (у Фінляндії та Канаді), та інноваційний розвиток (у Чехії, Угорщині та Польщі).

Підтримка кластерів світового класу або «європейських кремнієвих долин» у найбільшому обсязі реалізується в Австрії, Чехії, Франції, Німеччині (інтернаціоналізація передових кластерів, перспективних; інноваційні форуми), в Греції (діють дві програми), Польща (діють дві програми), Румунія (РОС 2014-2020 Axis 1, Action 1.1.1) та у Швеції.

Рис. 1. Характеристика основних кластерних стратегій.

А кластери з цілями соціальної економіки/соціальних інновацій сьогодні націлені на невелику кількість кластерних програм (Австрія, Німеччина – KMU-NetC та Innovation Fora SMEs, Греція (підтримка креативних індустрій) та Великобританія.

Це узгоджується з пріоритетністю цілей соціального розвитку в національній кластерній політиці європейських країн (рис.2).

Рис. 2. Типи кластерів, що найбільш пов'язані з національними кластерними програмами (складено на основі [2–3]).

Фактично розвиток кластерів є однією з важливих стратегій економічного розвитку країн Європи. Більшість країн ЄС активно працюють над створенням та підтримкою кластерних ініціатив, щоб сприяти розвитку конкурентоспроможності в галузях, які мають великий потенціал для зростання та створення робочих місць.

У багатьох країнах, таких як Фінляндія, Данія, Швеція, Швейцарія та Нідерланди, кластерна політика зосереджена на розвитку інформаційних центрів та створенні спільних промислово-дослідних центрів. Це дозволяє підприємствам налагоджувати співпрацю з академічними та науковими установами, які є джерелом інноваційних технологій та знань.

В країнах Європейського Союзу функціонує значна кількість кластерів у різних галузях, наприклад:

- кластер «Космічні технології та додатки» у Франції, який займається розробкою і виробництвом обладнання для космічних

досліджень, а також створенням нових додатків на основі супутникової технології.

- кластер «Автомобільна промисловість» у Німеччині, що об'єднує виробників автомобілів, постачальників компонентів та різних обслуговуючих компаній. Цей кластер розробляє нові технології для автомобільної промисловості та сприяє розвитку цієї галузі.

- кластер «Екоенергетика» у Швеції, що об'єднує компанії, які займаються розробкою та виробництвом екологічно чистої енергії. Цей кластер прагне до досягнення сталого розвитку та зменшення впливу енергетики на довкілля.

- кластер «Харчова промисловість» у Італії, що об'єднує підприємства, які займаються виробництвом харчових продуктів, включаючи виробників вина, сирів та інших джерел. Цей кластер сприяє розвитку харчової промисловості та її конкурентоспроможності на світовому ринку.

Це лише декілька прикладів кластерів у ЄС, які демонструють значимість цих організацій для розвитку економіки та сприяння інноваційним технологіям.

Необхідно зазначити, що у більшості країнах Європи кластерна політика активно підтримує також розвиток малих та середніх підприємств. Це здійснюється шляхом сприяння співпраці між секторами, що дозволяє отримати доступ до нових ринків, технологій та інших ресурсів. У багатьох країнах, таких як Австрія, Франція, Німеччина та Італія, кластерні програми зосереджені на розвитку конкретних галузей, що мають великий потенціал для зростання, таких як автомобільна, харчова, медична промисловість та інші. Такі програми дозволяють підприємствам з цих галузей забезпечити доступ до нових ринків, технологій та інших ресурсів, що є важливим фактором для їхнього розвитку та конкурентоспроможності самої національної економіки.

Крім того, європейська система підтримки кластерів виконує наступні завданнями:

- створення та поширення знань та інформації про кластери, їх потенціал та можливості для розвитку, а також про передові методи та підходи до створення та управління кластерами;

- збільшення кількості та різноманітності кластерних ініціатив, в тому числі через створення нових кластерів, розвиток та модернізацію існуючих, та встановлення мережі між кластерами;

- залучення інвестицій та фінансування для реалізації проектів та ініціатив, пов'язаних з кластерами та підтримкою малого та середнього підприємництва, у тому числі з використанням інструментів фінансування ЄС;

- підвищення ефективності та результативності роботи кластерів та кластерних ініціатив в цілому, зокрема, через розробку та впровадження передових методів управління та організації кластерів, підвищення якості кластерних послуг та підтримки підприємництва.

Таким чином, європейська політика розвитку кластерів включає в себе фінансову та технічну підтримку, надання інформаційних та консультативних послуг, підтримку зав'язків між кластерами та їх учасниками, а також створення мережі кластерів, що забезпечує обмін знаннями та досвідом. Метою є забезпечення належної підтримки кластерів, що дозволяє їм стати двигуном розвитку економіки та соціального розвитку в Європейському Союзі.

Список використаних джерел:

1. Porter Michael E. Clusters and the New Economics of Competition. *Harvard Business Review*. 1998. November–December. P. 77–90.

2. Ринейська Л. С. Кластери у сучасній глобальній економіці. *Ефективна економіка*. 2016. № 5. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4971> (дата звернення 22.04.2023).

3. European Commission. Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. URL: https://ec.europa.eu/growth/index_en (дата звернення 19.04.2023).

4. The European Secretariat for Cluster Analysis (ESCA). URL: <https://www.cluster-analysis.org/> (дата звернення 20.04.2023).

PRIORITIES OF THE EUROPEAN UNION'S RESILIENT APPROACH TOWARDS EASTERN PARTNERSHIP

Vinnykova Nataliya,

Doctor of Political Sciences, Professor,
Department of international relations,
international information and security,
V. N. Karazin Kharkiv National University
vinnykova@karazin.ua

Resilience as a conceptual and managerial approach has become one of nowadays megatrends in the context of the intensification of shock events. Resilience is “the ability not only to withstand and cope with challenges but also to undergo transitions, in a sustainable, fair, and democratic manner” [9].

Amid the armed conflict in Europe due to the full-scale, direct aggression of the Russian Federation against Ukraine, the concept of resilience has acquired remarkable significance. It has become a test of endurance for the foreign policy of the European Union. Direct assistance to Ukraine in the confrontation with the aggressor country, formation of global support for solving the issue, and rejection of Russian energy supplies reveal the resilience of the European Union and the values, on which it is based.

The emphasis should be focused on the approach of the European Union towards the countries of the Eastern Partnership. Among countries participating in the Eastern Partnership, three states – Ukraine, Moldova and Georgia – have experienced assault of the Russian Federation. Nagorno-Karabakh dispute set the relations between Azerbaijan and Armenia. Belarus opposes Ukraine, giving its territory to the Russian army and has very strained relations with the European Union. The extreme tension on the Eastern border of the European Union points at the necessity of re-evaluation of the resilience policy-making towards the countries of the Eastern Partnership.

The regulatory basis of this approach is “Joint Communication to the European Parliament, European Council, the Council, the European Economic and Social Committee of the Regions Eastern Partnership policy beyond 2020 Reinforcing Resilience – an Eastern Partnership that delivers for all” [8].

Notably, a format of interaction between the European Union and 6 countries of the Eastern Partnership has undergone substantive changes. Participation of Belarus in the Eastern Partnership has been suspended. Ukraine and Moldova gained the status of candidate countries. The prospect of Georgia's gaining status of candidate country has been defined [11, p. 4].

The relations between the European Union and Azerbaijan are determined by the settlement of relations with Armenia, in particular by the creation of a monitoring mission along the border between these two states [1] and the formation of enhanced cooperation in the field of energy through a bilateral agreement to export up to 20 billion cubic meters of gas annually until 2027 through the Southern Gas Corridor [10].

Therefore, there is an eclectic nature of interactions between the EU and the participants of the Eastern Partnership. In many ways, this is due to the different incentives of participants of the Eastern Partnership regarding European integration. Despite the involvement of EU resources in Eastern Partnership programs, unfortunately, security and defense issues have revealed the vulnerability of this dimension of the European Union's foreign policy. In the "Joint Communication", which defines the directions of cooperation with partner states, defense issues are obliquely mentioned as the need to strengthen Security dialogues and practical Common Security and Defense Policy (CSDP) cooperation [8, p.10]. It should be stressed here on "dialogues", i. e. bilateral formats, while a multilateral defense approach for the Eastern Partnership countries that have experienced destructive Russian influence and aggression has not been defined.

Current support of the European Union to the countries participating in the Eastern Partnership is based on the Instrument of Neighborhood, Development and International Cooperation for the Eastern Region and refers essentially to supporting decarbonization, climate resilience and energy security; improving road safety; contributing "to sustainable and equitable economic growth in the region"; conducting of broadband connectivity towards rural areas in Eastern Partnership countries; strengthening monitoring the rule of law and good governance [7, p.3]

In terms of combating climate change the main goals are to help the environment and to mitigate and adapt to climate change. Attention is focused on the development of the regulatory basis of green energy markets and the issuance of green bonds [6, p. 7]. "Participation development/good governance" and "gender equality and women's and girl's empowerment", as well as "disaster risk reduction" and "biological diversity" defined as "significant objectives" [6, p. 2-3]. At the same time, areas such as the

combating against desertification; issues related to digitalization; issues of health, education and research are defined as “Not targeted” [6, p. 3].

The development of road safety policy is the main goal of the second dimension of EU support for the Eastern Partnership countries. In fact, this direction is focused on financing strategies and plans for collecting data on the road safety and bringing the national regulatory framework on safety issues to international standards [2, p.3]. Meanwhile the issues of improving infrastructure, digitalization, or implementing measures regarding the impact of transport on the environment have not been mentioned.

The enhancing of economic resilience is aimed to support small and medium-sized businesses [2, p. 4]. The issues of combating climate change and gender equality are cross-cutting to determining the priorities of this areas [2, p. 10]. Although digitalization in general is indicated as a "significant goal", attention in supporting the economy will be paid only to digital entrepreneurship and the provision of digital services [2, p. 3].

The most infrastructurally oriented dimensional project is the broadband development program in the Eastern Partnership countries [3]. The main goal here is to eliminate the digital divide between urban and rural areas [3, p. 4]. Broadband deployment is seen as a foundation for sustainable digital transformation. The European Union plans to mobilize up to EUR 1.5 billion of public and private investments for the development of this direction [3, p. 6]. Once again, environmental issues and climate change mitigation, gender issues, the development of participation and good governance are listed as "significant objectives" [3, p. 2-3].

It is noteworthy that in the implementation of broadband connectivity such issues as energy security, transport, health care, education and research appeared to be completely outside the target areas [3, p. 3].

The project dimension dedicated to the rule of law and monitoring of good governance, focused on supporting reforms in partner-countries, civil society activities, protecting rights and combating corruption [5, p. 4]. Issues of development of gender equality, protection of minority rights in this direction are decisive. Digitization, education, research issues are not covered [5, p. 2-3].

The climate program has the largest financial support among the project measures for 2022-2023 is EUR 21 717 000 [6, p. 3]; EUR 16 000 000 of the program aimed at improving governance in the partner-countries [5, p. 3]. The EU allocates EUR 5 000 000 for the development of broadband in the countries of Eastern Partnership [3, p. 3]. Financial

support for business development programs will amount to EUR 4 000 000 [2, p. 3]. The EU's contribution to the programs to improve road safety regulatory standards and create databases covers a budget of EUR 3 000 000 [4, p. 3].

Thus, one can state that the issues of combating climate change and supporting gender equality, as well as the protection of minority rights, are priorities in shaping relations between the European Union and the Eastern Partnership countries, since these directions are actually cross-cutting in all dimensions. The problem of full-scale armed Russian aggression against Ukraine is mentioned in current documents. At the same time, a comprehensive assessment of the impact of this conflict on the region of the Eastern Partnership countries has not been presented.

Apparently, despite the significant advancement of some Eastern Partnership partner-countries to EU standards in many sectors and the deepening of cooperation on the way to European integration, the issues of security and defense the most vulnerable remain aspects in this format since its inception. Against the background of the constant security threats from Russia, the priorities of the Eastern Partnership in the context of ensuring stability should be revised. Full implementation of climate change adaptation programs, ensuring the rights and opportunities of women and girls, different social groups and minorities, development of small and medium-sized businesses, as well as many other dimensions covered by the Eastern Partnership, can be achieved only under conditions of peace in the region.

Resilience, as a key component in the relations of the European Union with the Eastern Partnership countries, should be stipulated not only by global trends, but also by taking into account the regional political and security situation. One of the prospects here can be the formation of multilateral security and defense platforms jointly by the participating countries. This might include the exchange of experience, joint training, building a security network based on cooperation with the European Union Agencies, for example, the European Defence Agency (EDA), the European Union Agency for Cybersecurity (ENISA), the European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (Eurojust), European Agency for the operational management of large-scale IT systems in the area of freedom, security and justice (eu-LISA).

Reformatting of the institutional foundations of the Eastern Partnership to build network structures can ensure closer interaction between participating countries and increase the efficiency of the European

Union's tools in the region, providing a circle of reliable and resilient partnership. This, in turn, can help not only the participating countries to solve their internal problems and jointly resist challenges and threats in the region, but also contribute to strengthening the resilience of many dimensions of the European Union's external relations.

References:

1. Council of the EU. Armenia-Azerbaijan: EU sets up monitoring capacity along the international borders. Press release. 17 October 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/10/17/armenia-azerbaijan-eu-sets-up-monitoring-capacity-along-the-international-borders/>
2. European Commission. Action Document for “EU4Business Facility: investing in the Eastern Neighbourhood – Phase 3”. ANNEX 3 of the Commission Implementing Decision on the financing of the annual action plan in favour of the NDICI Neighbourhood East Region for 2022. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/C_2022_7460_ANNEX-3.PDF
3. European Commission. Action Document for EU4Digital: Investing in Broadband Connectivity. ANNEX 4 of the Commission Implementing Decision on the financing of the annual action plan in favour of the NDICI Neighbourhood East Region for 2022. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/C_2022_7460_ANNEX-4.PDF
4. European Commission. Action Document for Improving Road Safety in the Eastern Partnership Region. ANNEX 2 of the Commission Implementing Decision on the financing of the annual action plan in favour of the NDICI Neighbourhood East Region for 2022. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/C_2022_7460_ANNEX-2.PDF
5. European Commission. Action Document for Partnership on the Rule of Law and Good Governance Monitoring. ANNEX V of the Commission Implementing Decision on the financing of the multiannual action plan in favour of the NDICI Neighbourhood East Region for 2022. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/C_2022_7460_ANNEX-5.PDF
6. European Commission. Action Document for Supporting Decarbonisation, Climate Resilience and Energy Security in the Eastern Partnership. ANNEX I of the Commission Implementing Decision on the

financing of the annual action plan in favour of the NDICI Neighbourhood East Region for 2022. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/C_2022_7460_ANNEX-1.PDF

7. European Commission. Commission implementing decision of 18.10.2022 on the financing of the multiannual action plan in favor of the NDICI Neighbourhood East Region for 2022 and 2023. Brussels, 18.10.2022 C(2022) 7460 final. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/C_2022_7460_DECISION_EN.PDF

8. European Commission. Joint Communication to the European Parliament, European Council, the Council, the European Economic and Social Committee of the Regions Eastern Partnership policy beyond 2020 Reinforcing Resilience - an Eastern Partnership that delivers for all Brussels, 18.3.2020 JOIN(2020) 7 final URL: https://www.eeas.europa.eu/eastern-partnership/eastern-partnership-beyond-2020-reinforcing-resilience-%E2%80%93-eastern-partnership_en

9. European Commission. Resilience. EU science hub. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/scientific-activities-z/resilience_en

10. European Commission. Statement by President von der Leyen with Azerbaijani President Aliyev. Baku. 18 July 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_4583

11. European Council conclusions. EUCO 24/22. CO EUR 2. CONCL 5. Brussels, 24 June 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Волошина Вікторія,

здобувачка 4-го курсу групи УМВ-41

факультету міжнародних економічних відносин

та туристичного бізнесу,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

viktoria.voloshina02@gmail.com

Керівництво Європейського союзу (ЄС) з самого початку утворення організації послідовно проводить курс на об'єднання зусиль Євросоюзу та держав-учасниць з метою реалізації спільних рішень у різних сферах діяльності, в тому числі і в галузі міжнародних відносин і безпеки. На початку ХХІ ст. значно зросла частота, і навіть розширилася географія терористичних атак. У зв'язку з цим боротьба з тероризмом стала займати особливе місце у політиці Європейського Союзу.

Нині в Європейському Союзі за антитерористичну діяльність відповідає ціла низка відомств: Координатор по боротьбі з тероризмом; Європол (Департамент по боротьбі з серйозними злочинами, управління по боротьбі з тероризмом), Євроюст (Eurojust), Європейське агентство з безпеки зовнішніх кордонів (FRONTEX) [2].

Держави-члени ЄС накопичили значний антитерористичний потенціал і вживають ряд дій щодо протистояння міжнародному тероризму, однак їх результати нерідко виявляються неоднозначними, що призводять до зниження ефективності спільної антитерористичної діяльності, адміністративної плутанини, дублювання функцій і, як наслідок, до суперництва між однорідними структурами. І, головним чином, це пов'язано зі слабкою співпрацею між державами-членами ЄС та спеціалізованими європейськими агентствами, такими як Європол та Євроюст. Здатність держав-членів ЄС успішно ділитися розвідувальними даними, надавати фінансову допомогу, а також координувати спільні розслідування та операції наносить серйозний збиток глибоко вкоріненим відмінностям в національній ідентичності, історичному досвіді, національних інтересах та пріоритетах окремих країн. Наслідком фінансових обмежень є неможливість ефективного формування та забезпечення

функціонування контртерористичних структур і механізмів на міждержавному рівні.

Деякі країни-члени ЄС вважають, що створені європейські агентства дублюють роботу інших регіональних і міжнародних організацій. В деякій мірі це справедлива думка, оскільки багато функцій Європолу збігаються з аналогічними функціями Інтерполу. В результаті багато членів ЄС вважають за краще співробітництво саме з цією останньою організацією, завдяки вже накопиченому з Інтерполом значного досвіду успішної співпраці, глобального обсягу інформації та зв'язків по всьому світу, а також відсутності необхідності ділитися з нею своїм політичним суверенітетом.

Домінує загальна неготовність обмінюватися інформацією спецслужб через побоювання завдати тим самим шкоди національній безпеці. Недовіра і консерватизм є природним наслідком численних воєн і блокових протистоянь між національними державами Європи за останні два століття. Існує побоювання, що як тільки секретні матеріали будуть передані спецслужбам іншої держави, то контроль над їх використанням практично буде загублений. Особливо яскраво це проявляється в тих випадках, коли мова йде про видачу джерела інформації, що може призвести до ризику його компрометації. Якщо відбудеться витік інформації, то її наслідки можуть стати катастрофічними. Слід враховувати і той факт, що передача розвідувальної інформації дає можливість уряду іноземної держави зробити важливі висновки про якість і компетентність конкуруючої спецслужби, що також може нести в собі потенційну загрозу національній безпеці.

Значний вплив на спроби створити загальноєвропейське розвідувальне співтовариство і відповідну культуру справляють зовнішні актори. В першу чергу тут необхідно відзначити історично тісні зв'язки між США і низкою членів ЄС, що викликає ряд питань у інших країн Євросоюзу. Результатом є зростання напруженості у відносинах між самими членами ЄС. Про це, зокрема, засвідчив провал спроб сформулювати Загальну політику в сфері міжнародних відносин і безпеки під час конфлікту на Балканах в 1990-ті рр., а також з приводу вторгнення в Ірак в 2003 р.

Існують національні відмінності в якості роботи правоохоронних органів і спецслужб. Далеко не всі з них функціонують достатньо ефективно. Розрив у бюджетному фінансуванні, недостатня підготовленість кадрових працівників,

технологічна відсталість і неадекватне вимогам сьогодення законодавство можуть знижувати ефективність спецслужб і правоохоронних органів в ряді країн ЄС [2]. В результаті деякі держави можуть віддати перевагу співробітництву лише з країнами, відомими високим рівнем своїх силових і розвідувальних відомств.

На жаль, далеко не всі країни в однаковій мірі можуть приділяти увагу боротьбі з тероризмом і виділяти на неї необхідні ресурси. Багато важливих рішень все ще приймаються на національному рівні і не мають поширення на весь Європейський союз. Так, у 2016 р. Франція і Бельгія прийняли власні плани дій по боротьбі з тероризмом і радикалізацією. Судова система Франції та Німеччини була змінена для зміцнення оперативного потенціалу служб безпеки, в тому числі шляхом розширення використання спеціальних методів розслідування. У Франції також введені більш тривалі тюремні терміни для терористів [4].

Національні бюрократичні структури можуть перешкоджати швидкому реагуванню, яке є необхідним для запобігання терористичної атаки, навіть якщо відбувається обмін інформацією між членами ЄС. Як вже показала практика, різні бюрократичні структури всередині правоохоронних органів і спецслужб, а також державні чиновники, які контролюють такого роду обміни і співробітництво, можуть стати джерелом серйозних зволікань. Швидкість відповіді може зіграти вирішальну роль в успіху запобігання реалізації свого плану терористами [3]. Якщо всередині самої держави бюрократична структура і відповідна адміністративна культура перешкоджають обміну життєво важливою інформацією між міністерствами та відомствами, важко очікувати, що на міждержавному рівні такого роду обмін буде більш ефективним.

Швидкому і точному аналізу розвідувальних даних можуть перешкоджати лінгвістичні відмінності. В ЄС 27 членів і безліч офіційних мов, і процес розширення, охоплюючи нові країни і мови, передбачається продовжити. На додаток до цього, нестача фахівців, які володіють не тільки відповідними професійними вміннями, а й знання мов, може також призвести до неякісного або не вчасно проведеного аналізу. Різні мови можуть також викликати сварки і плутанину з питання про мову командування під час відповідних антитерористичних операцій, що може призвести до затримки часу і неузгодженості дій.

Прозорість кордонів між європейськими країнами, встановлена Шенгенською угодою, призвела до значного скорочення прикордонного контингенту, перетворивши одну з головних демократичних завоювань – свободу пересування – в зручну форму для маневрів терористів. Не дивно, що керівники національних поліцейських служб країн-членів ЄС паралельно з розширенням повноважень Європолу домовилися терміново створити транскордонні поліцейські підрозділи швидкого реагування для термінових дій у разі терористичної загрози.

Країни ЄС, на жаль, швидше реагують на вже вчинені терористичні акти в надії, що вжиті заходи допоможуть запобігти їх в майбутньому.

Нарешті, Євроуст стикається з величезними проблемами, викликаними істотними розбіжностями у правових системах країн-членів ЄС. Ці відмінності стосуються як кримінального права, так і кримінально-процесуальних норм [3]. Так, у національних законодавствах можна зустріти досить серйозні розбіжності визначення тих дій, які потрапляють під поняття «тероризм», а також суворість покарання, передбаченого за участь у терористичній діяльності.

З урахуванням досягнень та проблем останніх років у боротьбі з тероризмом сучасний порядок денний антитерористичної діяльності в ЄС може бути представлений комплексом заходів, які мають бути зроблені на національному, європейському та міжнародному рівнях за чотирма напрямками.

По-перше, слід постійно оцінювати небезпеку як уже існуючих, і можливих майбутніх загроз тероризму у Європі. Інформаційний обмін та культура співробітництва залишаються ключовими факторами для надійної оцінки потенційних терористичних загроз та для формування основ державної та регіональної політики щодо боротьби з тероризмом.

По-друге, потрібно запобігати терористичним нападам, активно протидіючи радикалізації та поширенню екстремістських ідеологій у суспільстві та наполягаючи на тому, що повага до європейського способу життя та демократичних цінностей є обов'язковою для всіх осіб, які перебувають на території Європейського союзу [1]. При цьому державні органи та установи ЄС мають приділяти особливу увагу підтримці місцевих громад та локальних суб'єктів і спільнот, оскільки ціла низка терористичних

нападів останніх років була здійснена громадянами держав Європейського союзу, у тому числі – народженими та вихованими в європейських країнах, які, однак, були радикалізовані, незважаючи на те, що не були в зонах конфліктів.

По-третє, необхідно розробити ефективні заходи для захисту громадських місць та критичних інфраструктур, а також провести додаткову модернізацію управління зовнішніми кордонами ЄС у вигляді застосування нових інформаційних систем [5]. Для усунення прогалин у безпеці слід проводити систематичні перевірки на зовнішніх кордонах ЄС, особливо з метою виявлення бойовиків-терористів.

По-четверте, слід забезпечити своєчасне та швидке реагування на напади терористичного характеру в оперативному плані, залучити до вирішення цього завдання агенції ЄС, Європол та Євроюст, зміцнити юридичну базу та правові підстави для притягнення винних до відповідальності, а також створити гарантії допомоги, підтримки та захисту для жертв тероризму.

ЄС може проводити міждержавні конференції і семінари, які можуть стати майданчиком для обміну досвідом, що дозволило б уникнути дублювання контртерористичних зусиль і сприяти посиленню міжнародного співробітництва в боротьбі з сучасним тероризмом.

Отже, непродумана міграційна політика, важко переборне соціальне розшарування, нерішучість правоохоронних органів по відношенню навіть до відомим ісламістам, неузгодженість дій держав – членів — все це стало живильним середовищем, що дозволило тероризму пустити міцне коріння в Європі. Європейському союзу знову необхідно проаналізувати створену архітектуру протидії тероризму, щоб виявити помилки, які не дозволяють повною мірою захистити громадян ЄС від цієї загрози. При цьому особливу увагу необхідно приділити міжнародній і міжвідомчій співпраці, обміну оперативною інформацією між державами і відомствами, забезпечення дієвого прикордонного контролю, регулювання поширення вогнепальної зброї і вибухових речовин, припинення фінансування терористичної діяльності, запобігання радикалізації населення, особливо серед молоді. Держави-члени розраховують, що найближчим часом політика Європейського союзу за всіма вказаними напрямки суттєво активізується.

Список використаних джерел:

1. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні: аналіт. доповідь / за заг. ред. О.О. Резнікової. К.: НІСД, 2017.
2. Haasnoot R., Wensink W., Warmenhoven B., Wesselink R. The European Union's Policies on Counter-Terrorism Relevance, Coherence and Effectiveness. *Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs*. 2017. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/I_POL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/I_POL_STU(2017)583124_EN.pdf) (дата звернення: 11.04.2023).
3. Problems of combating terrorism in Europe and its reflection on the future. *The Reference*. 2021. URL: <https://www.thereference-paris.com/17696> (дата звернення: 11.04.2023).
4. Renard T. Terrorism and Counterterrorism in Continental Europe. *COUNTERTERRORISM YEARBOOK*. 2017. P.75-87. URL: https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2017/03/ASPI-Counterterrorism-YB2017_CHAPEUROPE.pdf?type=pdf (дата звернення: 10.04.2023).
5. The future of counter-terrorism in Europe. The need to be lost in the correct direction. *European Journal of Futures Research*. 50. 2014. <https://eujournalfuturesresearch.springeropen.com/articles/10.1007/s40309-014-0050-9> (дата звернення: 09.04.2023).

Науковий керівник: Кліпкова Ганна Олексіївна, кандидатка політичних наук, доцентка кафедри міжнародних відносин міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ: БЕЗПЕКОВІ АСПЕКТИ У КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ, ЄС ТА ВІЙНИ

Глебова Алла,
доцентка кафедри менеджменту і логістики,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»,
кандидатка економічних наук, доцентка,
alliglebova@gmail.com

Останні десятиліття логістика відіграє ключову роль не тільки для підприємств, але і цілих держав ключову роль. Оскільки дозволяє оптимізувати ресурси, витрати, інформацію та формувати конкурентоспроможність підприємства в державі та на міжнародному рівні. Зокрема, для України, яка має значний транспортний потенціал. Через територію України загалом проходять сім міжнародних транспортних коридорів [1, с. 17]:

1. Критський МТК №3: Берлін (Дрезден) – Вроцлав – Львів – Київ;
2. Критський МТК №5: Венеція – Трієст – Любляна – Будапешт – Братислава – Ужгород – Львів;
3. Критський МТК № 9: Гельсінкі – Санкт-Петербург/Москва – – Київ – Кишинів – Бухарест – Александруполіс;
4. Європа – Азія;
5. Гданськ – Одеса (Балтійське море – Чорне море)
6. Європа – Кавказ – Азія (ТРАСЕКА);
7. МТК Чорноморського економічного співробітництва.

Україна є частиною и Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T), яка включає всі види транспорту, дев'ять транспортних коридорів: Балтика-Адріатика, Північне море-Балтика, Середземноморський коридор, Середньосхідний коридор, Скандинавія-Середземне море, Рейн-Альпи, Атлантичний коридор, Північне море-Середземне море, Рейн-Дунай.

Залізниця України є частиною коридору Європа – Кавказ – Азія (ТРАСЕКА), в якій беруть участь Європейський Союз і 12 держав-членів Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії. Згідно з планом країн-учасниць програми ТРАСЕКА у 2030 році прогнозується, що максимальний обсяг контейнерних перевезень буде в межах 760 тисяч TEU на рік [2]. Таким чином, Україна мала значний транспортний потенціал. Вторгнення Росії у 2014 році на території

Луганської, Донецької областей та окупація Криму призвели до того, що у наступні роки Україна кожен рік втрачала свій транспортний потенціал, оскільки забезпечити безпеку транспорту, транспортного процесу та працівників не мала можливості. Уже у 2022 році із повномасштабним вторгненням Росії на всю територію України призвело до катастрофічного скорочення транспортного потенціалу України.

Станом на 4 травня 2022 року під контролем України залишилися найбільші порти, на які припадало понад 85% морського вантажообігу: Миколаївський, Ольвія, Одеський, Чорноморський, Південний. На сьогоднішній день зазначені морські порти працюють тільки для обслуговування залізничного та автомобільного рухомого складу. Повноцінно працюють та збільшують вантажопереробку три невеликі порти у гирлі Дунаю – Ізмаїльський, Ренійський та Усть-Дунайський. У мирний час на них припадало трохи менше ніж 5% експорту. Зараз вони можуть перевозити ті самі обсяги, що й у мирний час, але потенціал у дунайського напрямку великий, зважаючи на ситуацію з іншими портами. ученням Азія – Європа.

Транзитні перевезення залізничним транспортом за період війни (березень-квітень 2022 р.) зменшились проти рівня аналогічного періоду 2021 року на 88,4%. Загалом з 19 діючих цивільних аеропортів зруйновано аеродромні комплекси (злітно-посадкові смуги, будівлі, споруди) у 12 аеропортах. Орієнтовні збитки аеропортів та аеронавігаційного обладнання складають близько 200 млрд. грн. Військові дії нанесли удар економіці України, оскільки морським сполученням здійснювалося близько 70% експорту українських виробників (орієнтовно 47,0 млрд. дол. США) та значна частина імпорту.

За наявними підрахунками Україна втрачає 170 млн. дол. США в день через заблоковані порти, а орієнтовні прямі збитки, які завдано з 24 лютого 2022 року інфраструктурі морського та внутрішнього водного транспорту державної форми власності, становлять близько 622 млн. дол. США. За оперативною інформацією, станом на 8 червня 2022 року внаслідок воєнних дій зазнали руйнувань різного характеру близько 23,9 тис. км автомобільних доріг загального користування державного значення у Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Харківській, Херсонській, Чернігівській областях. Також зруйновано 304 мости та мостові переходи. У зв'язку з

продовженням бойових дій на окремих територіях нашої країни, загальний остаточний обсяг руйнувань автомобільних доріг загального користування наразі встановити неможливо [3].

Таким чином, станом на початок 2023 року транспортна інфраструктура України зазнала катастрофічних руйнувань, що негативно вплинуло на логістичні потоки не тільки в Україні, але і Європі. Однак, суттєвою загрозою для України є те, що логістика має можливість змінюватися і адаптуватися до нових реалій. Тому чим довше триватиме війна, тим більша вірогідність, що Україна втрачатиме свій транспортний потенціал і потребує радикальної перебудови логістичних потоків нині в умовах нових реалій, щоб адаптуватися та забезпечити задоволення життєво важливих інтересів населення. Адже, руйнування енергетичної мережі, міграція населення, руйнування інфраструктури на території всієї України не тільки ускладнює логістику, але і підвищує її вартість. Оскільки процес оптимізації потрібно робити весь час і у режимі реального часу. Це вимагає високих вимог до працівників та їх компетенцій.

Глобальною проблемою є обмеженість пропускнуої спроможності логістичних маршрутів. Значна частина логістики через закриття морських портів була переміщена на залізну дорогу та автотранспорт, однак митниці за заході України виявились «вузьким місцем», не спроможним вчасно пропустити через кордон величезні обсяги вантажних потоків.

За даними ДП «Укрзалізниця» на українсько-угорському кордоні можна переміщати за добу більше вантажів автомобілями ніж залізницею (75 автомобілів на добу), особливо на прикордонному переході Чоп-Захон (54 вантажних автомобілі). Великий вантажний потенціал має і українсько-румунський кордон (70 автомобілів). Прикордонні переходи між Україною та Польщею, які постійно розширюються, дозволяють змінювати вагони на 91 автомобіль на добу. Добова потужність доставки вантажних вагонів через всі прикордонні переїзди становить 3422 вагони (222 тис. тонн). За потужністю перевалки зерна Укрзалізниця потенційно може перевозити 731 автомобіль (до 50 тис. тонн зерна) на добу через прикордонних переходи. Це становить близько 6,6 млн. т вантажного потенціалу на місяць, у тому числі 1,5 млн. тон зерна. На жаль, на сьогодні використовується лише близько 55% цього наявного потенціалу [4].

Отже, руйнування транспортної інфраструктури призводить не тільки до радикальних змін у логістиці, але і необхідності корегування транспортної політики ЄС, щоб забезпечувати подальше функціонування економік ЄС.

Список використаних джерел:

1. Сирийчик Т. Транспортна політика України та її наближення до норм Європейського Союзу [Текст] / Т. Сирийчик, А. Фургальські та ін. // За ред. Марчіна Свенціцкі. К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2010. 102 с.

2. До 2030 року країни-учасниці ТРАСЕКА будуть перевозити 760 тисяч TEU на рік. URL: <https://urm.media/do-2030-roku-kra%20%97ni-uchasniczi-traseka-budut-perevoziti-760-tisyach-teu-na-rik/>

3. Проект відновлення України. Матеріали робочої групи «Відновлення та розбудова інфраструктури». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/restoration-and-development-of-infrastructure.pdf>

4. Гринів Н. Т., Равліковська А. А. *Перебудова логістики в умовах воєнного стану в Україні*. Академічні візії. Випуск 13/2022. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/84/74>

ЗВІТНІСТЬ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКОЛИКІВ

Глебова Алла,

доцентка кафедри менеджменту і логістики,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»,
кандидатка економічних наук, доцентка,
allaglebova@gmail.com

Ольховик Олена,

аспірантка,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Останні три роки стали реальним випробовуванням не тільки для громадян, але і держав. Пандемія та широкомасштабне

вторгнення Росії на територію України актуалізувало безпекові питання для всього світу. Глобалізація продемонструвала, що досвід попередніх десятиліть не дозволяє отримати відповіді на всі запитання і проблеми, що виникають нині. Так, пандемія COVID-19, стала викликом для екологічної, економічної, фінансової, фізичної безпеки стала викликом, що продемонструвала, що всі економіки є вразливими, навіть із розвиненою економічною системою. Карантинні обмеження щодо пересування та закриття кордонів стало реальним викликом для кожної економіки країни. Ці процеси продемонстрували, що нині всі галузі є важливою частиною глобалізаційної економічної системи і є інтегрованими у більшість економічних процесів. Тому пандемія COVID-19 у 2020 році призвела до зростання бідності на 88 мільйонів людей і ця цифра є базовою. При найгіршому сценарію розвитку передбачалося 115 мільйонів людей. Група Світового банку прогнозувала, що найбільша частка «нових бідних» буде в Південній Азії, а країни Африки на південь від Сахари відстають. Відповідно до останнього звіту «Бідність і спільне процвітання», «багато нових бідних, ймовірно, будуть зайняті в неформальних послугах, будівництві та виробництві – секторах, економічна діяльність яких найбільше постраждала від карантину та інших обмежень мобільності» [1]. З цієї причини у квітні Світовий банк і МВФ закликав призупинити виплати з обслуговування боргу для найбідніших країн, щоб вони могли зосередити ресурси на боротьбі з пандемією. Ініціатива призупинення обслуговування боргу (DSSI) дозволила цим країнам вивільнити мільярди доларів для боротьби з COVID-19 [1]. Слід зазначити, що ці прогнози справдилися і оцінювання наслідків пандемії триває до цього часу, як і сама пандемія.

Водночас пандемія COVID-19 призвела до глобальних змін на ринку праці, що було обумовлено сповільненням міграції та потребою у використанні дистанційних технологій. Це підкреслило проблему цифрової нерівності у світі, адже Інтернет є своєрідними «воротами» до багатьох життєво важливих послуг у суспільстві: освітні послуги, цифрові перекази грошей, системи електронних платежів, накопичення грошей, платформ надання медичних консультацій тощо.

Актуалізувалися питання медичного забезпечення, яке є дорогим і в умовах пандемії іноді складно доступним. Досвід такої глобальної пандемії COVID-19 продемонстрував, що жодна країна

самостійно справитися із таким викликом не здатна. Формулою успішної боротьби є ефективна взаємодія між громадянином, державою та бізнесом. Саме включення бізнесу у ці процеси дозволило мінімізувати негативні наслідки пандемії COVID- 19. Однак, ми розуміємо, що бізнес свідомо взяв на себе витрати на боротьбу, оскільки кожен його працівник – це громадянин. І здійснювати свою діяльність без нього неможливо. Кожен громадянин потребує підтримки у такий складний час, навіть якщо він не працівник цього підприємства. Одним із ефективних засобів підтримки бізнесу стала корпоративна соціальна відповідальність в Україні, яка охопила наступні напрями:

1) гуманітарна допомога (мережа магазинів «Аврора», Прикарпаттяобленерго, Rozetka, Fozzy Group, Dragon Capital, Нова пошта, Укрпошта, Фонд Спандбол, Bolt food, Coca-Cola Beverages Ukraine, Interpipa, KFC, L'OREAL Україна, Lookserу, Luxoft,robota.ua , Shell);

2) допомога продуктами (Оболонь, Тас Агро, Терра Фуд, Мережа «Тростянецькі ковбаси», Піцерія Domino's Pizza, McDonalds, PepsiCo);

3) допомога паливом ЗСУ (Окко, Укргазбанк);

4) підтримка клієнтів (Приватбанк, Монобанк, ПУМБ);

5) допомога армії (Рівнегаз, Фокстрот, Хмельницькгаз, Чернівцігаз, Охоронна компанія «Шериф», Comfy, Deloitte, DF Group, ELEKS, Лінія магазинів «EVA», Ferrexpro, Intertop, Sompra);

6) логістика гуманітарної допомоги (Сільпо, Укрпошта, Нова пошта, українська асоціація меблевиків,Укрзалізниця, супермаркети «Фора», Meest Group, Racio);

7) медична допомога (Сінево, Клініка Dimedic, Медичний сервіс Helsi, Клініка ISIDA);

8) розміщення та прихисток (Укртелеком, УНІКА Україна);

9) допомога ліками (Фармак, Biopharma);

10) евакуація та автоволонтерство (BlaBlaCar, Bolt, Uber);

11) кібербезпека (Ciklum, Cityhost.ua, jooble);

12) безкоштовні доступи до сервісу (Lifecell, Liga zakon, Megogo)[2].

Для бізнесу, який займається корпоративною відповідальністю цей виклик дозволив не тільки пройти ці випробовування, але і продемонструвати його наміру не тільки для працівників, але і громади та держави. Звітність корпоративної соціальної відповідальності дозволила це задокументувати і підвищити

репутацію підприємства. Зокрема, стандарти звітності зі сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності не висувають спеціальних вимог щодо звітування у зв'язку із впливами від поширення коронавірусу. Проте вони дозволяють документально продемонструвати рішення керівництва і тим самим задокументувати це для того, щоб потім це дозволяло доводити бачення керівництва компанії щодо розвитку у довгостроковій перспективі. Так, компанії змогли реалізувати наступні цілі: «ціль 1 – подолання бідності», «ціль 3 – міцне здоров'я та благополуччя», «ціль 4 – якісна освіта», «ціль 8 – гідна праця та економічне зростання». Водночас 2022 роком став випробуванням не тільки для України, але і світу. За результатами дослідження компанії McKinsey&Company були визначені наступні тенденції:

1) тенденція до звільнення працівників продовжилася;
2) широкомасштабна війна в Україні. Станом на кінець квітня 2022 року 70 % компанії із списку Fortune 500, які працювали в Росії до вторгнення вирішили покинути або скоротити свій бізнес, а саме: промисловість, споживчі товари та послуги, енергетика та матеріали;

3) зросли ціни на енергоносії, сільськогосподарську продукцію, метали та добрива;

4) Дослідження Інституту охорони здоров'я McKinsey показали, що більше половини негативних наслідків на робочому місці, таких як виснаження та дистрес, пов'язані з токсичною поведінкою на роботі. Організації, які не займаються цією проблемою, повинні мати справу з плинністю кадрів: понад 70 відсотків респондентів заявили про свій намір звільнитися лише через шкідливу поведінку на робочому місці;

5) переробка відходів від одягу продовжує залишатися втраченою можливістю — для зменшення впливу на навколишнє середовище та створення вартості. Наприклад, Каліфорнія, де приблизно 740 000 тонн матеріалів для виробництва одягу зрештою потрапляють на звалища, що еквівалентно площі, яка в п'ять разів перевищує площу Лос-Анджелеса. Менше 1 відсотка повертається на поверхню майбутнього одягу через замкнутий цикл переробки. Замкнута система переробки лише поліестеру може мати загальний цілісний вплив (економічні, екологічні та соціальні переваги) до 6,5 мільярдів доларів США щорічно для штату. Наша робота з переробки текстилю показує, що подібні можливості для підвищення цінності існують і в Європі ;

б) встановлення довіри до продуктів і послуг, які використовують системи штучного інтелекту та цифрові технології, що формують довіру до торгової марки мають важливе значення. Згідно із опитуванням McKinsey&Company, в якому взяли участь понад 1300 бізнес-лідерів та 3000 споживачів у всьому світі було встановлено, якщо компанії не підтвердять довіру, то споживачі будуть змінювати бренд, а компаніям прийде́ться перевозити свій бізнес. Компанії, які забезпечують довіру матимуть змогу забезпечити зростання свого прибутку на 10% щорічно [3].

Таким чином, пандемії COVID- 19 та війна стали глобальними викликами, які потребують дослідження, водночас звітність із корпоративної соціальної відповідальності дозволяє отримувати значну кількість інформації для вирішення безпекових питань, особливо економічних, соціальних та екологічних нині і є актуальним напрямом дослідження.

Список використаних джерел:

1. 2020 Year in Review: The impact of COVID-19 in 12 charts. URL: <https://blogs.worldbank.org/voices/2020-year-review-impact-covid-19-12-charts>

2. Роллнік-Садовська Є., Глебова А.О. Практика реалізації корпоративної соціальної відповідальності в Україні в умовах війни. *Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Сталий розвиток : виклики та загрози в умовах воєнного стану», 09 червня 2022 р. Полтава, національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. С. 377.*

3. 2022: The year in charts. URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/2022-year-in-review/2022-the-year-in-charts>

ОГЛЯД НОВОГО ПАКТУ ЄС З МІГРАЦІЇ ТА НАДАННЯ ПРИТУЛКУ

Олена Доценко,

доцентка кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидатка юридичних наук,
olena.dotsenko@karazin.ua

Міграційна криза 2015 року розкрила суттєві недоліки та виявила складності в управлінні міграційною ситуацією в ЄС, тому з моменту її піку ЄС вживає активних заходів з тим, щоб поліпшити контроль над міграційними потоками та зовнішніми кордонами і впроваджувати ефективну та безпечну європейську міграційну політику та політику надання притулку. Повномасштабна агресія РФ щодо України у 2022 році змусила мільйони людей тікати та шукати захисту в країнах ЄС. Це зумовило запровадження у березні 2022 року в ЄС схему тимчасового захисту, що дозволило зменшити тиск національні системи надання притулку і наданням переміщеним особам ряду прав. Наразі Європейською комісією було запропоновано новий Пакт про міграцію та притулок, яким вдосконалено та пришвидшено процедури в усій системі надання притулку та міграції; встановлено баланс між принципами справедливого розподілу відповідальності та солідарності; у цілому запроваджено комплексний оі різні елементи, необхідні для комплексного європейського підходу до міграції; тощо. Загальна характеристика зазначеного пакту і є метою цього дослідження.

Слід зазначити, що попередні заходи щодо реформування Загальноєвропейської системи надання притулку були спрямовані на створення справедливого та швидкого процесу, що гарантує доступ до процедури надання притулку, а також рівне ставлення, ясність та правову визначеність для шукачів притулку та усунення недоліків під час повернення. Прогрес, досягнутий у цьому напрямі з 2016 року представлений у вигляді таблиці (Табл. 1).

Прогрес реформування Загальноєвропейської системи надання притулку з 2016 року

Рік	Документ/Захід	Статус станом на квітень 2023 року
2016	Переглянута Блакитна карта ЄС для залучення висококваліфікованих працівників з-за меж ЄС	Прийнято
	Створення Європейської рамкової програми переселення та внесення змін до Регламенту	Готово до прийняття
	Переглянута Директива про умови прийому, Положення про кваліфікацію	Готово до прийняття
2018	Директива про повернення	Не прийнятно
Вересень 2020	Положення про надання притулку та міграцію	Не прийнятно
	Процедура перевірки на зовнішньому кордоні	Не прийнятно
	Новий Регламент про процедури надання притулку	Не прийнятно
	Переглянута база даних EURODAC	Не прийнятно
	План готовності до міграції та кризи	Прийнято
	Регламент дії в кризових і форс-мажорних ситуаціях	Не прийнятно
	Рекомендації щодо співробітництва з пошуково-рятувальних робіт	Прийнято
	Керівництво щодо некриміналізації пошуково-рятувальних робіт	Прийнято
Листопад 2020	План дій з питань інтеграції та інклюзії 2021–2027	Прийнято
Березень 2021	Європейська контактна група з пошуку та рятування	Прийнято
Квітень 2021	Стратегія ЄС щодо боротьби з торгівлею людьми	Прийнято

	Стратегія ЄС щодо добровільного повернення та реінтеграції	Прийнято
Травень 2021	Нова Стратегія щодо Шенгену	Прийнято
Червень 2021	Запуск концепції Talent Partnership	Прийнято
Вересень 2021	Оновлений План дій ЄС проти контрабанди мігрантів на 2021–2025 роки	Прийнято
Жовтень 2021	Frontex призначає заступника виконавчого директора з питань повернення	Прийнято
Грудень 2021	Перегляд Шенгенського прикордонного кодексу	Не прийнято
	Положення щодо інструменталізації людей	Не прийнято
Січень 2022	Агентство ЄС з питань притулку замінює Офіс підтримки надання притулку ЄС	Прийнято
Березень 2022	Запуск Директиви про тимчасовий рахист	Прийнято
	Призначено нового координатора ЄС з питань повернення	Прийнято
	Пакет навичок і талантів	Не прийнято
Червень 2022	Добровільний механізм солідарності	Прийнято
Листопад 2022	План дій ЄС щодо Центрально-Середземноморського шляху	Прийнято
Грудень 2022	План дій ЄС на Західнобалканському шляху	Прийнято
	Перегляд Директиви про боротьбу з торгівлею людьми	Не прийнято
Січень 2023	Запущена платформа трудової міграції	Прийнято
	Операційна стратегія для більш ефективних прибутків	Прийнято
Березень 2023	Рекомендація щодо взаємного визнання рішень про повернення	Прийнято

Складено автором за [3].

Новий пакт ЄС з міграції та надання притулку спрямований на збереження досягнутого прогресу та компромісів, що були досягнуті між Європейським Парламентом і Радою.

Новий пакт про міграцію та притулок передбачає: надійне та справедливе управління зовнішніми кордонами, включаючи перевірку особи, здоров'я та безпеки; справедливі та ефективні правила надання притулку, спрощення процедур надання притулку та повернення; новий механізм солідарності для ситуацій пошуку та порятунку, тиску та кризи; сильніше передбачення, готовність до криз та реагування на них; ефективна політика повернення та скоординований ЄС підхід до повернення; комплексне управління на рівні ЄС для кращого управління та реалізації політики надання притулку та міграції; взаємовигідне партнерство з ключовими третіми країнами походження та транзиту; розробка стійких правових шляхів для тих, хто потребує захисту, і залучення талантів до ЄС; підтримка ефективної політики інтеграції. Крім того, Новий пакт визнає, що жодна держава-член не повинна нести непропорційну відповідальність і що всі держави-члени повинні постійно сприяти солідарності [1].

Отже ключові аспекти Нового пакту про міграцію та притулок можна представити у вигляді таблиці (Табл. 2).

Таблиця 2

Ключові аспекти Нового пакту про міграцію та притулок

Ключові аспекти	Значення
Більш ефективні процедури	Запровадження нових процедур перевірки на кордоні, удосконалення ІТ-систем та коригування правил для заяв про надання притулку.
Добре керований Шенген і зовнішні кордони	Реформування Шенгенського кодексу кордонів і запровадження нової стратегії щодо майбутнього Шенгену.
Ефективна солідарність	Удосконалення процедур переміщення вразливих груп населення та людей, врятованих у морі.
Навички та талант	Залучення талантів і підтримка інтеграції в місцеві громади.
Міжнародне	Підтримка інших країн, які приймають

партнерство	біженців, і боротьба з контрабандою мігрантів.
Гнучкість і стійкість	Забезпечення спільної та швидкої реакції на міграційну кризу.

Складено автором за [2].

Отже, Новий пакт ЄС з міграції та надання притулку забезпечує комплексний підхід, об'єднуючи політику у сферах міграції, надання притулку, інтеграції та управління кордонами, визнаючи, що загальна ефективність залежить від прогресу на всіх фронтах. Він створює швидші, безперервні міграційні процеси та ефективніше управління міграційною та прикордонною політикою, що підтримується сучасними ІТ-системами та більш ефективними агентствами. Пакт спрямований на зменшення кількості небезпечних і нерегулярних маршрутів і сприяння стійким і безпечним законним шляхам для тих, хто потребує захисту. І це сприятиме зміцненню довіри до політики ЄС, усунувши існуючі прогалини в реалізації.

Список використаних джерел:

1. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a New Pact on Migration and Asylum. COM/2020/609 final. Brussels, 23.9.2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0609> (Last Accessed: 26.04.2023).

2. New Pact on Migration and Asylum. *European Commission* : web-site. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/new-pact-migration-and-asylum_en (Last Accessed: 26.04.2023).

State of Play: New Pact on Migration and Asylum. 20 April 2023. *European Commission* : web-site. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_23_1850 (Last Accessed: 26.04.2023).

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ – ГЛОБАЛЬНИЙ ГРАВЕЦЬ СТВОРЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ МИРОТВОРЧОЇ ОПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Сергій Здоровко,
доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат юридичних наук,
sfzdorovko@gmail.com

З 20 лютого 2014 року розпочалась військова операція збройних сил Росії по захопленню території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь. 15 квітня 2014 року Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України О. Турчинов підписав прийнятий Верховною Радою Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [1].

Починаючи з 20 лютого 2014 року по 24 лютого 2022 року на сході України на територіях Луганської та Донецької областей відбувалося військове протистояння Збройних Сил України та сепаратистсько налаштованих найманців, які при прямій військовій підтримці з боку Російської Федерації, а також за прямою участю останньої скоювали збройний спротив українським військам щодо відновлення державного суверенітету української влади на окупованих територіях.

З 24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала відкриту військову агресію проти України.

Вже більше року окупанти з усіх наявних у них видів зброї піддають масовим обстрілам мирні українські міста та села. Гинуть як військове, так і цивільне населення. На сході та півдні України зруйнована майже вся інфраструктура життєдіяльності цих регіонів та її економічна складова.

Звірячі дії російських окупантів на території України призвели до більше 5 мільйонів біженців наших громадян від страхіть розв'язаної війни, що можливо вважати як найбільшу гуманітарну катастрофу в Європі з часів Другої світової війни.

Українські збройні сили та добровольчі бригади та батальйони героїчно чинять збройний спротив російським окупантам завдаючи

при цьому останній значні втрати як в живій силі так й в військовій техніці.

Українська нація мабуть вперше за роки свого існування з часу набуття незалежності з 1991 року об'єдналася, стала як ніколи стійкою та мужньою й робить все можливе для відстоювання своєї свободи та незалежності.

Ця стійкість та рішучість відбувається на тлі міжнародної солідарності та підтримки як в військовому напрямку, так і фінансовому та гуманітарних складових цієї допомоги країн демократичного табору.

Серед тих, хто допомагає Україні з перших днів відкритої військової агресії, ми не вагаючись повинні назвати США, країни ЄС, Великої Британії, Канади та інших держав.

Свою засуджуючу позицію щодо дій російських агресорів неодноразово висловлювали та висловлюють на цей час ООН, ЄС, НАТО та багато інших впливових регіональних організацій.

Розпочинаючи з 2015 року й по цей час світова спільнота та особливо фахівці країн Європейського Союзу тримають в постійному полі зору питання щодо введення на територію України збройного миротворчого контингенту як під егідою ООН так й з залученням регіональних організацій з метою припинення страхіть війни, яку веде Російська Федерація, та гарантування стійкого та довгострокового миру в Європі. Це питання особливо важливе для країн ЄС, оскільки збройний конфлікт відбувається безпосередньо біля його кордонів.

Ці миротворчі ініціативи можливо поділити на 2 етапи: 1 – з лютого 2014 року по лютий 2022 року; 2 – з моменту початку відкритої військової агресії Росії проти України та по цей час.

Щодо першого етапу. Вже в 2015 році керівництво України розпочало вибудовувати українську стратегію, направлену на відсіч агресії Росії та збереження своєї територіальної цілісності.

Одним із таких напрямків стало звернення України до ООН про введення миротворчого контингенту ООН на Донбас. Це фактично був заклик до світової спільноти про зупинення прямої військової агресії з боку Росії.

Вперше п'ятий президент України, звертаючись до Ради Безпеки ООН, заявив про необхідність введення миротворчого контингенту на територію Донбасу в 2015 році, однак цю ініціативу заблокувала Росія. [2].

20 вересня 2017 року Петро Порошенко на Генеральній асамблеї ООН повторно озвучив цю ідею [3].

Фактично це був перший випадок, коли президент суверенної держави, яка була одним із засновників ООН, звернувся до Організації, щодо країни-агресора, яка на цей час входить до складу постійних членів Ради Безпеки ООН з правом «вето» та приймає безпосередню участь в формуванні та керівництві дій миротворчого контингенту під егідою ООН.

Виступаючи на сесії Генеральної асамблеї ООН 20 лютого 2019 року, Петро Порошенко вкотре звернувся до світової спільноти направити оціночну місію ООН для розробки варіантів розміщення миротворців на Донбасі. Ми знаємо що всі ці ініціативи не знайшли свого втілення.

Однак фахівцям обізнаним в Статуті ООН відомо, що вирішення цих питань є виключно прерогативою Ради Безпеки ООН, де, як було вище згадано, Росія як постійний член Ради Безпеки має право «вето», чим ця країна й користується.

Стає питання про можливість в теоретичному плані відсторонити Росію як постійного члена Ради Безпеки від розгляду цього питання.

Відповідь на це питання дає пункт 3 статті 27 Статуту ООН, в якому прописано, що при прийнятті Рішень Радою Безпеки, воно вважається прийнятим, якщо за нього подано голоси дев'яти членів Ради, включаючи голоси, які збігаються, всіх постійних членів Ради. Далі по тексту іде уточнення «причому сторона, що бере участь у конфлікті, повинна утримуватися від голосування при ухваленні рішення на підставі Розділу 6 та на підставі пункту 3 статті 52» [4].

Є сподівання що вирішення цієї надзвичайно актуальної на цей час проблеми стане предметом дослідження відомих вчених – міжнародників та дипломатів.

В 2017–2018 роках ряд країн Європейського Союзу пропонували свої проекти миротворчих місій щодо припинення військового конфлікту на сході України. Російська Федерація у вересні 2017 року оприлюднювала свій проект резолюції Ради Безпеки, пропонуючи розгорнути миротворчі сили ООН упродовж лінії фронту, що відокремлювали контрольовані урядовими військами території від територій, контрольованих самопроголошеними ДНР/ЛНР.

Однак усі ці пропозиції не були прийняті та реалізовані.

На нашу думку, головними причинами цього слід вважати взаємну недовіру між Києвом та Москвою, а також те, що на той період стадія конфлікту почала затухати й обидві сторони очікували, що в майбутньому виникнуть умови, які дозволять перемогти, не йдучи на компроміс із іншою стороною.

Щодо другого етапу ініціатив проведення миротворчої операції після початку відкритої військової агресії після 24 лютого 2022 року й по цей час, слід зазначити одну особливість, щодо відкритих загроз Росії про застосування нею ядерної зброї в разі втручання в цей військовий конфлікт третьої сторони, маючи на увазі НАТО або країн Європейського Союзу.

Проведене засідання 27 лютого 2022 року Ради Безпеки ООН щодо прямої військової агресії з боку Росії не дало бажаних результатів, оскільки сама Росія, як постійний член Ради проголосувала проти, а Китай, ОАЕ та Індія утримались. Фактично з цього моменту ООН по цей час не спромоглась прийняти дієвого рішення щодо припинення цієї агресії. Такий стан справ свідчить про те, що ООН, вперше з часів свого створення переживає глибоку політичну кризу, наслідки якої передчасно прогнозувати.

Щодо ініціатив про створення миротворчих місій слід зазначити активну позицію в цьому питанні країни-члена Європейського Союзу – Польщі, яка ініціювала до миротворчих місій в Україні на саміті НАТО в березні 2022 року а також в той же період питання запровадження безпілотної зони в Україні.

Однак ці та інші ініціативи не знаходять свого втілення через протилежні позиції України та Росії. Росія пропонує проведення переговорів про мир з можливістю замороження військового конфлікту, тобто реалізації Донбас-2, Україна вимагає виведення військ окупантів з нашої території на позиції, які існували до 24 лютого 2022 року.

На цей час військові дії продовжуються й доля перемовин в тому числі й відносно питання миротворчості буде цілком залежати від кінцевих результатів на фронті.

В перемозі України також дуже зацікавлені крім безпосередньо нас ще й країни Європейського Союзу. Військові дії проходять в центрі Європи безпосередньо біля її кордонів, що не може позитивно впливати на їх безпекове питання, стан економіки, питання біженців через наявність в цих країнах великої кількості біженців з території України, а також інші питання.

Військова агресія Росії проти України сприяла зміцненню єдності ЄС та його розуміння політики Росії, в тому числі й газової та нафтової залежності від країни-агресора.

На цей час в ЄС повним ходом йде переосмислювання його зовнішньої політики в тому числі й відносно України, як надійного партнера та передового флангу на сході Європи в безпековому питанню.

На нашу думку, саме Євросоюз повинен стати провідним гравцем в майбутньому в реалізації планів щодо проведення миротворчої операції в Україні.

З 2003 року Європейський Союз співпрацює з ООН в питаннях підтримки миру та врегулювання криз. Ця співпраця набула нового імпульсу в 2018 році, коли обидві сторони означили 8 головних напрямків цієї співпраці.

Свою здатність виконувати питання підтримки миру ЄС показав на прикладах врегулювання конфліктів на Балканах. Крім того, місія ЄС в рамках миротворчої діяльності буде означати його важливий внесок в стабілізацію загальноєвропейської безпеки, а також інвестицією у її зміцнення на майбутнє.

Саме ЄС на цей час здатен в фінансовому плані забезпечити якісне проведення цієї місії, в тому числі й з надання до її складу висококваліфікованих військових та цивільних представників.

Україна – це частина Європи, у нас дуже близька культура поведінки, ми знаємо нашу історію, релігійні питання нашого населення мають спільні джерела, а все це дуже важливо для забезпечення успіху проведення майбутньої миротворчої операції.

Щодо самої миротворчої операції, вбачається доцільним, в разі припинення бойових дій миротворчий контингент за згодою України та Росії повинен буди дислокованим на протязі всього державного кордону між нашими країнами зі створенням буферних зон з обох сторін в глибину кожної сторони по 10 км. А також створення міліталізованої безполітної зони для військових літаків на цю ж відстань. Введення збройного миротворчого контингенту в цю зону терміном на 5 років дасть можливість забезпечити довгостроковий мир між Україною та Росією.

Є загальне бачення, що Європейський Союз а також його провідні політики: президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн, Голова Європейської Ради Шарль Мішель та голова Європейського парламенту Роберта Меццола вживатимуть усіх

можливих заходів для того, щоб разом з Україною наблизити бажаний мир в нашій країні.

Список використаних джерел :

1. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України № 1207-VII від 15 квітня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 19.04.2023 р.).

2. Миротворці для Донбасу. Порошенко просить генсека ООН про оціночну місію. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2019/02/20/7093104/> (дата звернення: 19.04.2023 р.).

3. Миротворці на Донбасі: реальність чи ілюзія. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/07/16/myrotvorczy-na-donbasi-realnist-chy-ilyuziya-u-pryzmi-chasu/> (дата звернення: 19.04.2023 р.).

4. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 19.04.2023 р.).

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС В ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Вікторія Куриляк,
здобувачка 1-го курсу групи УМВ-11
факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
viktoria.kuryliak@student.karazin.ua

Упродовж останніх декількох десятиліть Україна намагалася поліпшити своє становище у сфері екологічної безпеки, і певний період часу наша держава мала пріоритетні питання щодо їх вирішення, а саме: зміна клімату, втрата біорізноманіття та наслідки аварії з тяжкими екологічними наслідками, відомої як «Чорнобильська катастрофа».

Крім того, до 2018 року (дата створення офіційного бренду

України «Ukraine NOW») Україна сприймалась закордонною аудиторією негативно через такі асоціації, як «Чорнобиль», «війна», «революція». Підтвердженням цього є цікава стаття вітчизняних дослідників Д. Рибак та І. Паніної «Символи бренду України», в якій зазначається, що на сприйняття нашої держави також вплинули і знання про радянське минуле України, і її географічна близькість з РФ. Проте, ці асоціації мають здебільшого загальний характер, (хоча проблему Чорнобильської АЕС зазначені науковці виносять на перше місце): Чорнобиль, пострадянська держава, війна з Росією, нестабільна економіка, корупція, повільна модернізація в державі [1].

Журналісти з «АрміяInform» також наголошують на тому, що «довгий період головні асоціації зі словом «Україна» були такі як: Чорнобиль, корупція, криза, брати Кличко, Андрій Шевченко. Варто зауважити, що після 24 лютого 2022 року бренд України значно змінився та покращився, і асоціації у закордонній аудиторії виникають вже позивні, адже вони пов'язані з прагненням відстоювати свободу та боротися за демократичні цінності [2]. Проте, фокус уваги як нашої держави, так і міжнародної спільноти щодо екологічних питань, залишається незмінним.

Слід підкреслити, що з початком повномасштабного вторгнення у 2022 р. агресія Російської Федерації проти України послугувала каталізатором до погіршення стану щодо навколишнього середовища нашої незалежної держави. Нині існує ціла низка екологічних проблем, рівень яких значно підвищився відносно катастрофічності стану довкілля.

Враховуючи нещодавні події, ми вирішили актуалізувати питання щодо проблем навколишнього середовища в Україні та розглянути їх крізь призму основних принципів екологічної політики Європейського Союзу.

Метою нашого дослідження є визначити окремі принципи екологічної політики Європейського Союзу, які могли б сприяти поліпшенню екологічного стану України щодо вирішення проблем із навколишнім середовищем у післявоєнному майбутньому, а також можливість використання зазначеної політики ЄС у розв'язанні питань щодо запобігання екологічної катастрофи в країні.

Варто зауважити, що велике значення у процесі дослідження особливостей формування, розвитку та реалізації екологічної політики Європейського Союзу відіграють праці таких вітчизняних науковців, як Н.І. Романюк, Н.М. Корнійчук, В.Ю. Колесник, В.Л.

Качурінер, Н.А. Громадська, В.В. Дерєга та інші. У своїх працях вони досліджували еволюцію екологічної політики ЄС та основні принципи, а також засади її здійснення [3].

Приєднуючись до науковців, зосередимо увагу на загальних принципах екологічної політики Європейського Союзу, а саме:

- принцип субсидіарності, який означає, що Спільнота має здійснювати діяльність у тих питаннях, із якими держави-члени не можуть впоратися самостійно або рішення яких на рівні Співтовариства буде ефективнішим, ніж на рівні держав-членів;

- принцип превентивних дій, тобто попередження забруднення;

- принцип обережності, який базується на тому, що недолік наукових результатів з конкретної проблеми не повинен вести до скасування заходів ЄС із профілактики забруднення навколишнього середовища;

- відшкодування збитку навколишньому середовищу шляхом усунення шкоди на самому початку її виникнення;

- принцип екологічної орієнтованості, коли будь-яка діяльність здійснюється з урахуванням потреб навколишнього середовища;

- «забруднювач платить», тобто збиток оплачується тим, хто його заподіяв. Втрати на превентивні заходи, очищення та компенсацію за забруднення відшкодовують винуватці;

- принцип інтеграції, що вимагає включення охорони навколишнього природного середовища у розробку і проведення інших політик Співтовариства [4].

Хочемо зазначити, що беззаперечно, кожен принцип – є важливим, будучи в основі екологічної політики Європейського Союзу, але нашим завданням є визначити окремі принципи, спираючись на які, ми можемо вирішити низку проблем різного характеру стосовно навколишнього середовища України.

Розпочнемо з найголовнішого, на нашу думку, принципу – «забруднювач платить». Реалізується він Директивою про екологічну відповідальність, яка спрямована на запобігання або інше усунення шкоди навколишньому середовищу видів, що охороняються або природних місць проживання, воді та ґрунту [5]. Насправді в суті наведеного принципу є така концепція, що той, хто забруднив, має заплатити за це.

Тепер розглянемо цей принцип з точки зору України на даному етапі. Нині вітчизняні екологи ведуть підрахунок збитків докільню, які нанесла Російська Федерація під час воєнних дій. Так, у

Міністерстві довкілля України повідомляють про взаємодію із західними партнерами, які допоможуть у фіксації наслідків руйнувань та відбудови. Серед останніх можна навести угоди України із такими державами, як Польща, Італія, Румунія, Швейцарія та Чехія, проте, робота в цьому аспекті триває. Також у Міністерстві довкілля розглядають питання щодо приєднання до програми LIFE, яка допоможе нам фінансувати довкіллеві проекти ще до вступу в Євросоюз [6].

Засмічення земель уламками від ракет, забруднення ґрунтів важкими металами та свинцем, забруднення води різними хімічними сполуками, забруднення повітря рештками спалених паливних матеріалів, зруйнування гідротехнічних споруд, спалення та вирубка лісів, занепад флори та фауни – все це є катастрофою для навколишнього середовища України [7]. Проте, на жаль, це далеко не весь список всіх екологічних проблем сьогодення, які нанесла нашій державі країна-терорист.

Тому ми вважаємо, що вищезазначений принцип екологічної політики ЄС є вкрай необхідним для вирішення проблем в післявоєнній Україні не тільки з екологічного аспекту, а й з економічного, адже відшкодування передбачає, що винуватці компенсують всі збитки, нанесені навколишньому середовищу.

Також принцип «забруднювач платить» може бути містком, прокладеним на основі екологічної політики Європейського Союзу, між Україною та Європейським Союзом.

Наступним важливим принципом, на нашу думку, є принцип екологічної орієнтованості, коли будь-яка діяльність здійснюється з урахуванням потреб навколишнього середовища [4].

Спираючись на вищезазначені проблеми щодо стану навколишнього середовища в Україні та всю його плачевність, можемо сподіватись, що після відшкодування збитків прийде час відновлювати довкілля, а завдяки виконанню наведеного принципу наша держава досягне позитивного результату дуже швидко. Таким чином, урахувавши всі необхідні потреби навколишнього середовища, зможемо скоригувати майбутню діяльність та очікувати позитивних змін.

Щодо інших принципів екологічної політики, то їх варто розглядати як підґрунтя для діяльності стосовно навколишнього середовища України, але для майбутньої перспективи. Також практика показує, що бездумне дублювання досвіду інших країн без

врахування особливостей становлення і розвитку екологічного простору України не може підвищити ефективність використання її наявного природно-ресурсного потенціалу і забезпечити сталий розвиток території нашої держави. Безперечно, досягнення високих екологічних стандартів ЄС повинно стати стратегічним завданням екологічної політики України на найближчу перспективу, але в той же час необхідно усвідомлювати, що сучасні значні досягнення в природоохоронній сфері європейської спільноти є результатом тривалого процесу не тільки проведення реформ на державному і регіональних рівнях, а також усвідомлення кожним громадянином важливості створення умов для забезпечення достойного існування не тільки для себе, а і для наступних поколінь [8].

Отже, в результаті нашого дослідження можемо зробити висновок, що Україна нині перебуває в скрутному становищі стосовно екологічного аспекту. Звичайно, природа не знає кордонів, і екологічні проблеми виходять за межі нашої держави. Проте, завдяки принципам екологічної політики ЄС ми змогли позначити проблеми навколишнього середовища в Україні та з'ясувати, що вони є необхідною передумовою для позитивного екологічного майбутнього країни. Також ми визначили, що через використання цих принципів, що лежать в основі екологічної політики ЄС, Україна може стати на крок ближче до Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Рибак Д., Паніна І. Символи бренду України, 2021 р. С. 66-71
URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/9949/9876> (дата звернення: 22. 04. 2023 р.).

2. Браїлян Є. Як змінилося сприйняття України у світі після 24 лютого 2022 року URL: <https://armyinform.com.ua/2023/02/23/yak-zminylosya-spryinyattya-ukrayiny-u-sviti-pislya-24-lyutogo-2022-roku/> (дата звернення: 22. 04. 2023 р.).

3. Носа А.М. Особливості формування, розвитку та здійснення спільної екологічної політики Європейського Союзу як інструменту забезпечення екологічної безпеки світового співтовариства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород, 2017. №13. С. 56.

URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15803/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1>

ekolohiya-spalena-zemlya/32191731.html (дата звернення 23.04.2023 р.).

8. Шабардіна Ю.В. Екологічна політика Європейського Союзу в контексті посилення інтеграційних процесів в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015 №3. С. 579. URL: <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/119.pdf> (дата звернення 22.04.2023 р.).

Науковий керівник: **Солових Євгенія Миколаївна**, кандидатка політичних наук, доцентка кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА КІБЕРЗАХИСТУ

Лубенець Сергій,

доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат технічних наук, доцент,
s.lubenec@karazin.ua

Харченко Ігор,

доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат технічних наук, доцент,
kharchenko@karazin.ua

Павленко Євген,

доцент кафедри спеціалізованих комп'ютерних систем,
Український державний університет залізничного транспорту
кандидат технічних наук, доцент,
evgenijpavlenko821@gmail.com

У зв'язку з тим, що кібератаки з кожним днем стають все більш масованими та більш витонченими, а рівень цифровізації у світі невпинно зростає, уряди країн, лідери організацій та міжнародних

корпорацій вимушені приділяти пильну увагу питанням кібербезпеки. Згідно з останніми дослідженнями [1,3,4], більшість керівників, урядовців та власників бізнесу починають вживати заходів для забезпечення інформаційної безпеки за допомогою таких простих, але ефективних дій, як оновлення програмного забезпечення та застосування надійних паролів. Але це повинно бути лише першими кроками в питаннях кіберзахисту. Щоб впевнено захищатися від кібератак, уряди та компанії повинні вживати більш широкий спектр заходів, які покращують їхню безпеку. У зв'язку з цим актуальним є питання дослідження основних ефективних стратегій та дій щодо забезпечення міжнародної інформаційної безпеки, які розглянемо на прикладі інформаційної безпеки міжнародних компаній та корпорацій.

Стратегія 1. Про інформаційну безпеку та кіберзахист слід розмірковувати ширше. Деякі компанії не вважають себе достатньо великими, щоб стати ціллю для кіберзлочинців. Ця помилкова ідея є поширеною, оскільки кібератаки, які висвітлюються в новинах, як правило трапляються лише з дуже великими компаніями – саме розмір компаній робить їх заслуговуючими на висвітлення в новинах. Адже коли у великій міжнародній компанії чи корпорації відбувається витік даних, це впливає на тисячі або навіть мільйони людей. Коли ж подібне стається з малий бізнесом, наслідки менші, і тому це рідко попадає в стрічку новин.

Але кібератаки на малий і середній бізнес так само поширені, як і атаки на великі міжнародні корпорації. Тому навіть невелика компанія повинна ставитися до питань кіберзахисту та інформаційної безпеки так само, як і великі компанії транснаціонального рівня. При цьому рекомендується доручити відповідальність за IT-безпеку людині, яка зацікавлена та здатна взятися за технології кіберзахисту. Це може бути особа, відповідальна за розгортання нового програмного забезпечення в компанії, або це може бути хтось із корпоративної команди інженерів, який хоче отримати можливість розвиватися. Додатково необхідно навчити своїх співробітників найкращим практикам інформаційної безпеки, а також кожні 6-12 місяців проводити відповідні тренінги.

Стратегія 2. Перші невеликі кроки до інформаційної безпеки слід зробити невідкладно, а більші кроки – як тільки з'явиться перша можливість. За даними [3], лише 35 відсотків компаній, які через кібератаки втратили доступ до своїх даних на три місяці або довше,

залишалися прибутковими. З іншого боку, деякі з найпотужніших заходів інформаційної безпеки, які можна невідкладно реалізувати в будь-якій організації чи міжнародній компанії, майже нічого не коштують. Існують малобюджетні або взагалі безкоштовні речі, що дозволяють швидко зміцнити свій інформаційний захист. І не обов'язково бути експертом, щоб їх реалізувати:

- навчання співробітників найкращим практикам розумних паролів та їх дотримання. Це означає, що паролі мають бути довгими за вісім символів; не записувати паролі; переконатися, що вони відрізняються від особистих;

- регулярне оновлення програмного забезпечення. Ніколи не слід ігнорувати підказки щодо необхідності такого оновлення, яке може містити виправлення безпеки. Слід переконатися, що всі співробітники компанії, які працюють за комп'ютером, увімкнули автоматичні оновлення та не відкладають їх, коли з'являється запит на оновлення;

- перегляд та при необхідності заміна імен користувачів і паролів для більш загальнодоступних пристроїв в офісі – маршрутизаторів, копіювальних апаратів та інших пристроїв, підключених до Wi-Fi. Кіберзлочинці часто знають паролі за замовчуванням на цих пристроях.

Ігнорування вказаних простих речей може призвести до того, що в компанії просто не вистачити бюджету на відновлення після кібератаки.

Стратегія 3. Приділяти значну увагу інформаційним загрозам зсередини компанії. Як правило, більшість організацій та компаній надають пріоритет захисту від зовнішніх інформаційних загроз [1]. Це є доречним, однак враховуючи кількість подій безпеки, пов'язаних із співробітниками, і підвищену вразливість більшої кількості співробітників, які працюють віддалено, керівники компанії ризикують недооцінити інформаційну загрозу зсередини. Хоча слід зазначити, що далеко не всі внутрішні порушення є навмисними, і складно передбачити, як поводитиметься працівник. Насправді 30% подій, пов'язаних із безпекою, приписують недбалим або неінформованим працівникам [4].

Запобігання випадковим або навмисним порушенням зсередини потребує наступних двох кроків:

- оскільки багато інформаційних загроз надходять через електронну пошту, співробітник може легко несвідомо поділитися

вірусом з колегами. Тому слід переконатися, що корпоративне програмне забезпечення забезпечує комплексний захист від зловмисного, шпигунського програмного забезпечення та вірусів в електронній пошті, програмах, хмарі та Інтернеті тощо;

- використовувати програмні рішення для керування ідентифікацією та доступом, наприклад Azure Active Directory [2], яке підтримує єдиний вхід і надає співробітникам єдину безпечну ідентифікацію для доступу до сітьових ресурсів.

Стратегія 4. У питаннях щодо забезпечення інформаційної безпеки та кіберзахисту потрібно завжди бути пильними. Складно уявити, що кібератака на інформаційні ресурси компанії залишиться непоміченою. Але звичайно, вона була б очевидною, якби дані були зламані або хакер отримав доступ до захищених файлів. Однак у середньому потрібно чотири місяці, щоб розпізнати, що відбулася кібератака [3]. Зловмисники стають все більш досвідченими, тому нерідко вони залишаються прихованими тижнями або місяцями, постійно викрадаючи все більше даних і повільно розширюючи доступ до облікових записів компанії, пристроїв та файлів.

Для компаній, які не мають великого бюджету на кібербезпеку, ефективність у виявленні та припиненні кібератак можуть підвищити автоматизація та інтелектуальні рішення, а саме:

- формування звітів про діяльність того чи іншого підозрілу у реальному часі;
- автоматичні та інтелектуальні сповіщення, для розшифровки яких не потрібно багато технічних знань;
- інтегрування всіх бізнес-активів компанії, таких як маршрутизатори, обладнання, програмне забезпечення, ноутбуки та мобільні пристрої.

Стратегія 5. Серед можливих варіантів інформаційних та кіберзагроз завжди слід готуватися до гіршого. Незалежно від того, чи стала міжнародна компанія подією інформаційної безпеки чи ні, невизначеність щодо того, який тип атаки може відбутися та її масштаб, може не давати спокою керівництву та відповідальним співробітникам компанії. Але така занепокоєність та готовність до гіршого можете значно обмежити можливі інформаційні загрози та втрати. При цьому існує майже нескінченна кількість дій, які можна реалізувати, щоб бути абсолютно готовим до будь-якого сценарію потенційної кібератаки. Але деякі з найпростіших дій можуть дати компанії дійсно надійний інформаційний захист:

- створення резервних копій важливих даних, бажано у хмарі, а також побудова системи, щоб робити це регулярно;
- періодичне навчання працівників основним практикам кібербезпеки та інформаційного захисту;
- впровадження системи виявлення інформаційних загроз, щоб переконатися, що компанія отримує повне уявлення в режимі реального часу про корисні дані безпеки та безпекову діяльність.

Таким чином, реалізація приведених стратегій дозволить забезпечити міжнародним організаціям та компаніям ефективну комплексну інформаційну безпеку, кіберзахист та зниження рівня кіберзагроз. Додаткове застосування сучасного програмного забезпечення, наприклад, від компанії Microsoft [2], може надати комплексне хмарне рішення інформаційної безпеки, яке дозволить:

- захистити компанію від передових кіберзагроз за допомогою складного захисту від фішингу та програм-вимагачів;
- контролювати доступ до конфіденційної інформації, використовуючи шифрування, щоб уникнути випадкового надсилання даних особам, які не мають права переглядати їх;
- захистити пристрої, які підключаються до даних компанії, допомагаючи підтримувати безпеку та оновлення пристроїв iOS, Android, Windows і Mac.

Список використаних джерел:

1. 2022 ESET SMB Digital Security Sentiment Report: web site. URL: https://www.welivesecurity.com/wp-content/uploads/2022/11/eset_smb_digital_security_sentiment_report.pdf (date of the application: 01.04.2023).
2. Azure Active Directory (Azure AD): web site. URL: <https://azure.microsoft.com/en-gb/products/active-directory> (date of the application: 31.03.2023).
3. Cybersecurity Insiders: web site. URL: <https://www.cybersecurity-insiders.com/> (date of the application: 02.04.2023).
4. The Top 5 Cyber Threats Facing Businesses Today: web site. URL: <https://www.pentestpeople.com/the-top-5-cyber-threats-facing-businesses-today/> (date of the application: 01.04.2023).

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Мовчан Єлизавета,
здобувачка 4-го курсу групи УМВ-42
факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
movcanliza204@gmail.com

У сучасному світі зовнішня політика країн є дуже важливою складовою їх міжнародної діяльності. Одним з найважливіших інструментів зовнішньої політики є публічна дипломатія. Цей інструмент відіграє важливу роль у формуванні іміджу країни та у підтримці її інтересів у світі.

Публічна дипломатія є важливим елементом зовнішньої політики країн Західної Європи. Це означає, що країни використовують різноманітні комунікаційні канали та інструменти для взаємодії з іншими країнами та міжнародними організаціями з метою вирішення глобальних проблем, торгівельних зв'язків та підтримки міжнародного порядку.

Одним з найважливіших аспектів публічної дипломатії є формування образу країни в міжнародній спільноті. Західноєвропейські країни використовують різні канали комунікації, такі як масові медіа, соціальні мережі, культурні та спортивні події, щоб показати свою культуру, цінності та досягнення. Це допомагає підтримувати позитивний імідж країни, що сприяє залученню іноземних інвестицій, розвитку туризму та співпраці з іншими країнами [0].

Крім того, публічна дипломатія допомагає забезпечити демократичні цінності та зміцнити права людини в міжнародному співтоваристві. Західноєвропейські країни використовують публічну дипломатію для підтримки демократії та прав людини в інших країнах, допомагаючи збільшити світову увагу до цих питань та підтримати реформи в країнах-партнерах.

Західноєвропейські країни використовують публічну дипломатію як засіб для сприяння мирному врегулюванню міжнародних конфліктів. Вони можуть використовувати різноманітні комунікаційні канали та інструменти, щоб донести свою позицію та

переконати сторони конфлікту до мирного врегулювання [0].

Одним з головних напрямків публічної дипломатії Німеччини є просування німецької культури, науки та технологій у світі. Це досягається через сприяння міжнародним обмінам студентів та науковців, проведення культурних та освітніх заходів, а також підтримку міжнародних наукових досліджень.

Крім того, Німеччина використовує публічну дипломатію для зміцнення своїх відносин з іншими країнами та підтримки міжнародного правопорядку. Так, Німеччина сприяє мирному врегулюванню конфлікту на сході України та підтримує міжнародні угоди з питань боротьби зі збройними конфліктами. Ці заходи є важливими для зміцнення міжнародного співробітництва та сприяють створенню сприятливої міжнародної атмосфери щодо діалогу та вирішення спільних проблем [0].

На думку багатьох експертів, у публічній дипломатії Німеччини ще залишається багато роботи, зокрема, щодо взаємовідносин з Росією, боротьби з тероризмом та забезпечення стабільності у Європі. Також важливим напрямком публічної дипломатії Німеччини є розвиток співпраці з країнами, що розвиваються, та допомога у вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату та міграційні процеси. Німеччина підтримує впровадження технологій, що зменшують викиди шкідливих речовин, та сприяє розвитку відновлюваної енергетики. Уряд Німеччини прийняв пакети законів, завдяки яким певні категорії біженців зможуть отримати дозвіл на постійне місце проживання за спрощеною схемою.

У Великобританії одним з ключових інструментів публічної дипломатії є BBC World Service – міжнародна мовна служба Бі-Бі-Сі, яка має мільйонну аудиторію в більш ніж 40 країнах світу. BBC World Service є важливим засобом просування британських цінностей та поглядів, а також сприяє збільшенню впливу Великобританії на світовій арені. Другим важливим інструментом публічної дипломатії є британський Консульський корпус, який забезпечує захист інтересів Великобританії за кордоном та допомагає британським компаніям та громадянам у вирішенні різних питань. Крім того, консульські служби проводять культурні та освітні заходи, що допомагає підвищувати престиж Великобританії та зміцнювати культурні зв'язки між країнами [0].

Також, Велика Британія має значний досвід у веденні міжнародних переговорів та участі в міжнародних організаціях, таких

як ООН, НАТО, ЄС та інші. Участь у таких організаціях дозволяє Великобританії відстоювати свої інтереси та впливати на прийняття важливих рішень для світової політики.

Вагомий фактор публічної дипломатії Франції є зміцнення європейської інтеграції та сприяння розвитку спільної зовнішньої політики Європейського Союзу. Франція активно сприяє збереженню ЄС як впливового міжнародного актора, зокрема, шляхом участі у спільних проєктах, ініціативах та міжнародних організаціях [0].

Франція використовує публічну дипломатію для зміцнення своєї ролі у світі та збільшення впливу в міжнародних організаціях, таких як ООН, НАТО, G7, Європейська рада та інші. У цьому контексті важливу роль відіграють французькі культурні та мовні інститути, які допомагають зберігати та просувати французьку культуру та мову.

Франція також використовує публічну дипломатію для розвитку економічних відносин з іншими країнами та залучення іноземних інвестицій. Для цього в країні діє низка ініціатив, таких як «Французький економічний дипломатичний корпус», які мають на меті підтримку французьких компаній на міжнародному ринку та залучення інвестицій в економіку Франції для підтримки своїх національних інтересів в Європейському Союзі та на міжнародній арені [0].

У рамках своєї зовнішньої політики, Франція активно сприяє збереженню світового миру та безпеки. Французький президент Емануель Макрон регулярно звертається до міжнародної спільноти зі спільними ініціативами, які сприяють зменшенню напруження та підвищенню стабільності в різних регіонах світу. Крім того, Франція виступає активним учасником міжнародних миротворчих місій та приймає участь у спільних зусиллях в боротьбі з міжнародним тероризмом та збройними конфліктами [0].

Публічна дипломатія стає все більш важливою у зовнішньополітичній діяльності країн Західної Європи. Вона дозволяє встановлювати довіру та підтримувати добросусідські відносини з іншими країнами, просувати національні інтереси та сприяти розв'язанню міжнародних конфліктів.

Країни Західної Європи використовують різноманітні форми публічної дипломатії, включаючи культурну, медіа, громадську дипломатію та інші. Такі заходи, як проведення культурних фестивалів, обмін студентами та науковими дослідженнями, організація виставок, конференцій та інших заходів, дозволяють

вивчати культуру та історію інших країн, підтримувати співпрацю у сфері науки та освіти та зміцнювати міжнародні зв'язки.

Отже, публічна дипломатія відіграє важливу роль у зовнішньополітичній діяльності країн Західної Європи і дозволяє зміцнювати міжнародні відносини, сприяти стабільності та економічному зростанню країн.

Список використаних джерел:

1. Руднева В. Публічна дипломатія: теоретичні основи застосування нової інформаційно-комунікаційної технології в державному управлінні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. № 1. С. 147-153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2012_1_18 (дата звернення: 12.04.2023).

2. Гловацька С. І., Іваницька О. П. Публічна дипломатія, як фактор поглиблення відносин між державами на сучасному етапі (на прикладі України). URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/5448%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-10940-1-10-20180522%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/5448%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-10940-1-10-20180522%20(2).pdf) (дата звернення 13.04.2023).

3. Public diplomacy, an asset of French foreign policy. Electronic resource. URL: <https://www.cairn.info/revue-geoeconomie-2014-3-page-9.htm> (Last accessed: 17.04.2023).

4. Germany's Public Diplomacy: A Pathway for Strengthening the Nation's Image and Influence. P. 145-221. URL: <https://d-nb.info/1056876387/34> (Last accessed: 15.04.2023).

5. Global Britain in a competitive age. The Integrated Review of Security, Defense, Development and Foreign Policy Presented to Parliament by the Prime Minister by Command of Her Majesty. 114 p. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/975077/Global_Britain_in_a_Competitive_Age_the_Integrated_Review_of_Security_Defence_Development_and_Foreign_Policy.pdf (Last accessed: 19.04.2023).

Науковий керівник: Алексєєва Тетяна Іванівна, кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародних відносин міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

ОСНОВНІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ «М'ЯКОЇ СИЛИ» ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Солових Євгенія,
доцентка кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
кандидатка політичних наук,
j.m.solovikh@karazin.ua

Сьогодні Європейський Союз – це беззаперечно, важливий та потужний актор на світовій арені. Проте, як відомо, з початку свого заснування це був переважно економічний проєкт, проте, з плином часу він зарекомендував себе ще як політичний, ефективний та мирний. І сьогодні, пройшовши етапи розширення та трансформацій, а Європейська спільнота демонструє не лише значний економічний потенціал, але свою унікальність, яка полягає у тім, що кожна з 27 країн ЄС – цього наднаціонального утворення має свою особливу, історичну, культурну та політичну цінність. Зауважимо, що кожна держава-член не лише має певний вплив на цей Союз, але й сам ЄС відіграє роль потужного транслятора «м'якої сили» у різних сферах – від культури до політики.

Метою нашого дослідження є розгляд основних платформ, який здійснює Європейський Союз для реалізації свого потенціалу «м'якої сили» в інформаційному аспекті.

Широке коло питань, які стосувались створення та становлення ЄС, розглядалось у таких відомих договорах, як Маастрихтський (1993 р.), Амстердамський (1997 р.), Ніццький (2001 р.) та Лісабонській (2009 р.). Проте, лише в останньому було знайдено можливість щодо юридичного оформлення принципу єдності Євросоюзу.

З точки зору української дослідниці з євроінтеграції Марії Голуб, «Європейський Союз взяв на себе місію працювати не лише для того, щоб цінності були драйвером внутрішніх процесів ЄС, а й мав транслювати ці цінності в усьому світі, зокрема поширювати ідеї миру, безпеки, солідарності й подолання глобальної бідності» [1].

Отже, саме в Лісабонській Угоді Європейський Союз чітко характеризується як єдиний актор, зовнішня політика якого спрямована, у першу чергу, на поширення європейських цінностей та

інтересів у всьому світі, і при цьому поважає певну позицію суверенних країн-членів.

На думку багатьох дослідників, основні засади «м'якої сили» становлять:

- ЄС – надійний бастіон демократії та свободи, захисник прав людини;

- ЄС є гарантом своїх держав-членів щодо питань безпеки та стабільності;

- ЄС – це економічна та соціальна збалансованість, адже Співтовариство сприяє не лише всебічному розвитку країн-членів, а й вирівнюванню соціальних та економічних стандартів у всіх країнах ЄС;

- ЄС – це система солідарності та спільної відповідальності, суть якої – допомога країнам, які постраждали від стихійного лиха та військових конфліктів. Ця допомога переважно надається через механізм цивільного захисту ЄС. Так, на початку 2023 року Єврокомісар з питань гуманітарної допомоги та управління кризовими ситуаціями Янез Ленарчич заявив, що «Гуманітарні потреби стрімко збільшуються. Загарбницька війна Росії проти України різко погіршила ситуацію. Сьогодні кількість людей, які потребують життєво необхідної допомоги в усьому світі, перевищує кількість населення США. Фінансування Європейської комісії на 2023 рік забезпечуватиме доступність гуманітарної допомоги для найбільш вразливих, незалежно від їхнього походження чи місця перебування» [2];

- ЄС постійно працює над розвитком політики довкілля – відводить значну увагу захисту та збереженню довкілля, а Стратегія розвитку ЄС, починаючи з 1972 р. (з прийняттям першої з чотирьох послідовних програм дій, що ґрунтувалися на вертикальному та секторальному підходах до розв'язання екологічних проблем), доповнювалась ефективними інструментами щодо запобігання виснаженню природних ресурсів та погіршенню стану довкілля;

- ЄС в основі невід'ємною складової політики виробництва приділяє важливу роль інноваційності та «екологізації» ринку товарів – через виробництво продуктів, безпечніших для довкілля протягом їхнього життєвого циклу [3];

- ЄС – це застосування сучасних та прогресивних розробок у галузі високих технологій;

- ЄС – це потужний економічний гігант;

- ЄС - це про мультикультуралізм та толерантність, адже Співтовариство персоніфікує та об'єднує заради миру та процвітання свої різноманітні країни-члени, особливо, з точки зору культури; кожна з яких - рівноправна. Підтвердженням цього є прийнятий у 2000 році офіційний девіз ЄС «Єдність у різноманітті». Крім англійської форми, слоган Європейської спільноти також є офіційним ще 23 мовами. «Єдність у різноманітті» було обрано за допомогою конкурсу за участю студентів із країн-членів [4].

Через які платформи Європейський Союз реалізовує велику кількість своїх різноманітних проєктів, застосовуючи для цього весь потужний потенціал «м'якої сили»? Зауважимо, що на сьогодні можливостей для цього є достатньо багато, а всі ці платформи умовно можна класифікувати:

- за типом використовуваної платформи:

1) інформаційні - через які надається і поширюються інформація;
2) подієві - через які проводяться різноманітні кампанії, заходи, конференції, акції тощо;

3) організаційно-програмні - через які здійснюється залучення різних організацій, фондів, інститутів для впровадження різних заходів, зокрема, наукових, культурних обмінів тощо;

- за типом цільової аудиторії:

1) спрямовані на внутрішню аудиторію держав-членів ЄС - націлені безпосередньо на громадян ЄС;

2) спрямовані на зовнішню аудиторію:

- направлені на країни, що не претендують на вступ до ЄС;

- направлені на країни-кандидати, що планують вступ до ЄС (для цих країн ЄС має спеціальний пакет різних заходів та інструментів «м'якої сили»).

Розглянемо деякі з пунктів цієї класифікації більш детально. Як вже було вищезазначено, до інформаційних платформ можна віднести всі цільові аудиторії, які надають та поширюють інформацію про всебічну діяльність ЄС.

Наприклад, Телеканал Euronews. Це європейський інформаційний канал, який суміщає відеохроніку світових подій і аудіокоментарів тринадцятьма мовами держав-членів ЄС. Кабельне, супутникове та ефірне мовлення EuroNews охоплює 430 мільйонів домоволодінь у 166 країнах світу (у Європі, Африці, Азії, Австралії, Північній і Південній Америці, а також на Близькому Сході). Цей канал також доступний у пакетах Viasat ще й англійською мовою. Трансляція

ведеться цілодобово. Завдання Euronews – незалежне, чесне, і об'єктивне висвітлення новин із різних сфер (погода, політика, економіка, ринки, спорт). Також ряд тематичних передач стосуються культурних подій, розвитку науки і високих технологій, охороні довкілля, різноманітним проблемам жителів європейського регіону. Даний проект можна вважати одним із найуспішніших комунікаційних проектів не тільки в європейському, а й у світовому масштабі: інформаційно-пізнавальна спрямованість рубрик і передач робить повідомлення актуальними для різних країн ЄС і світу [5].

Телевізійна міжінституційна інформаційна служба ЄС Europe by Satellite (EbS). Інформаційна служба заснована у 1995 р. і займається виробництвом теле- та радіоматеріалів 22 мовами. Служба надає локальним, регіональним та міжнародним ЗМІ як сирі матеріали, так і готові програми, репортажі та хроніки, в яких йдеться про релевантні для ЄС питання. Матеріали надаються безкоштовно, і ЗМІ не потрібно набувати на них прав. Основна ідея цього сервісу – «Ми даємо вам картинку та звук, а ви (ЗМІ) робите з них історію» [6].

Офіційний веб-сайт Європейського союзу «Європа» [7], на якому в короткій і доступній формі розповідається про принципи роботи ЄС, основні органи та їх повноваження, основні цінності ЄС, історію створення Союзу.

Євробарометр – це інструмент опитування, який використовується Європейською комісією, Європейським парламентом та іншими інституціями та агентствами ЄС для регулярного моніторингу стану громадської думки в Європі щодо питань, пов'язаних з Європейським Союзом, а також ставлення до питань політичного чи соціального характеру.

Standard Eurobarometer є головним опитуванням громадської думки Європейської Комісії. Він проводиться двічі на рік і фокусується на моніторингу ключових тенденцій, актуальних для ЄС в цілому, пріоритетів Європейської комісії, а також сучасних суспільно-політичних подій. Це дозволяє аналізувати довгострокові тенденції ставлення до європейських справ [8].

Сторінка European Commission на Facebook. Станом на квітень 2023 р. на сторінці Facebook зафіксовано 1,4 млн. підписників. Є рубрики «публікації», «інформація», «фото», «відео». Пости робляться щодня.

Щодо подієвого типу платформ, то вони здебільшого зосереджені на внутрішню аудиторію. Так, досить популярною є

інформаційна програма для європейців – PRINCE (Programme Prioritaire D'information au Citoyen European), затверджена з ініціативи європейського парламенту та спрямована на підвищення рівня інформованості європейців про поточні процеси та події у житті ЄС. Реалізація програми проводилася за підтримки Європейської комісії, Європейського парламенту, Європейської ради та національних урядів [9]. programme d'information pour le citoyen d'europe [9].

EUNIC (European Union National Institutes for Culture) – мережа інститутів культури країн Європейського Союзу, які здійснюють освітні програми за кордоном. Наприклад, членом Об'єднання є такі всесвітньо відомі культурні організації як Інститут імені Гете (Німеччина), Інститут Сервантеса (Іспанія), Британська рада (Великобританія) та ін. У грудні 2022 р. Український інститут був обраний новим асоційованим членом EUNIC шляхом одноголосного голосування Генеральної Асамблеї [10].

Отже, завдяки застосуванню самих різних платформ, які використовує ЄС, йому вдається ефективно інформувати, поширювати та надати актуальну інформацію щодо своєї різноманітної діяльності через інструменти «м'якої сили» як для своєї внутрішньої аудиторії, так і для міжнародної спільноти.

Список використаних джерел:

1. Як Лісабонська Угода змінила Європейський Союз? Головні реформи. URL: <https://ukrayina.pl/ukrayina/7,186427,29291472,1071-1082-1051-1110-1089-1072-1073-1086-1085-1089-1100-1082-1072.html> (дата звернення: 27.03.2023 р.).
2. Гуманітарна допомога: ЄС збільшує фінансування до 1,7 млрд євро на 2023 рік. *EU neighbours east*. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/gumanitarna-dopomoga-yes-zbilshuye-finansuvannya-do-17-mlrd-yevro-na-2023-rik/> (дата звернення: 28.03.2023 р.).
3. Мовчан Ю. Політика ЄС у сфері охорони довкілля. *Міністерство Юстиції України*. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_2971 / (дата звернення: 28.03.2023 р.).
4. Європейський девіз in varietate concordia». *Євроменшина*. Архів оригіналу за 2007-08-17. Отримано 10 січня 2014 року.
5. Euronews. URL: <https://www.euronews.com/> (дата звернення: 30.03.2023 р.).

6. Europe by Satellite. *European Commission* URL: <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/> (дата звернення: 27.03.2023 р.).

7. European Union. URL: https://european-union.europa.eu/index_en. (дата звернення: 27.03.2023 р.)

8. Eurobarometer. Public Opinion in the European Union. *European Commission*. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home> (дата звернення: 31.03.2023 р.).

9. PRINCE - Actions prioritaires d'information pour le citoyen européen. URL: <https://cordis.europa.eu/article/id/9022-prince-priority-information-actions-for-the-european-citizen/fr> (дата звернення: 27.03.2023 р.).

10. Through Culture, We Build Trust and Understanding Between the People of Europe and the Wider World. *EUNIC*. URL: <https://eunicglobal.eu/> (дата звернення: 27.03.2023 р.).

РЕФЕРЕНДУМ ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Фролова Олександра,

здобувачка 4-го курсу групи УМІ-42

факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
xa12749952@student.karazin.ua

Референдум є найбільш поширеним інструментом прямого народовладдя в демократичних країнах. В Європейському Союзі референдум проводять не тільки для вирішення питань внутрішньої політики країн-членів, але й для забезпечення інтеграційних та дезінтеграційних процесів в ЄС, а саме розширення чи обмеження європейської інтеграції.

Метою дослідження є характеристика референдуму як засобу інформаційного забезпечення євроінтеграції в країнах Європи після офіційного утворення ЄС 1992 р., класифікувавши найпоширеніші підстави проведення референдуму та подальший вплив на політику ЄС.

Референдум є одним із засобів соціологічного інформаційного

забезпечення і може бути інструментом як державної, так і зовнішньої інформаційної політики. Під час проведення законного референдуму громадяни самостійно ухвалюють важливі для народу рішення, такі як впровадження Конституції, ухвалення чи скасування законів, визначення геополітичного шляху, приєднання територій, вступ до організацій чи вихід з них тощо. Від утворення ЄС на основі підписаного 7 лютого 1992 року Маастрихтського договору майже в усіх країнах ЄС відбувались референдуми з тих чи інших питань, пов'язаних з європейською інтеграцією [1].

Одним з різновидів референдумів як засобу інформаційного забезпечення інтеграційних процесів в ЄС є референдум з питань ратифікації договору. Один з перших таких референдумів стосувався ратифікації Маастрихтського договору і був проведений у Франції, Ірландії та Данії. Ратифікацію підтримали з першого разу у Франції та Ірландії, але в Данії більшість проголосувала проти. На наступному референдумі в Данії, що відбувся майже через рік після першого, більшість проголосувала за ратифікацію. Вплив цих референдумів щодо ратифікації Маастрихтського договору, а саме шок від відмови данців у першому референдумі відкрив прогалину інформаційного забезпечення, що призвело публічної дискусії про майбутнє Європи і початок інтеграції. Пізніше референдум з питань ратифікації правового документу проводився Ірландією та Данією для ратифікації Амстердамського договору (1998 р.), Ірландією для ратифікації Ніццького договору (2001 та 2002 р.) та Лісабонської угоди (2008 р. та 2009 р.), обидва договори ратифіковані Ірландією з другої спроби. Ці референдуми викликали дискусії в ЄС щодо декількох пунктів договорів та дали Ірландії певні поступки. Із цього робимо висновок, що такі референдуми є дійсно демократичним інструментом, оскільки їх результати забезпечують легітимацію подальшої інтеграції, регулюючи спірні питання [2].

Європейська Конституція – один з проєктів ЄС, який не був завершений саме через референдуми. Після ухвалення Конституції країни-члени ЄС мали ратифікувати документ, що більшість країн одразу і зробила. Іспанія та Люксембург винесли питання щодо ратифікації на референдум, де більшість проголосувала за. Референдум з питання ратифікації Європейської Конституції провели також у Франції та Нідерландах, де результат був протилежний. Такий референдум мав би відбутися у ще 6 країнах, які поставили під сумнів проєкт Конституції, але були скасовані, а ідея Європейської

Конституції була відкладена та повністю переглянута. Альтернативою стала раніше згадана Лісабонська угода, ратифікація якої стала менш проблемною, викликавши спротив тільки в Ірландії [3].

Референдум про вступ до ЄС проводився у багатьох країнах Європи, перш ніж вони ставали членами об'єднання. У 1994 році таких референдуми було чотири. За їх результатами ЄС розширився, доєднавши Австрію, Швецію та Фінляндію, які проголосували за вступ до ЄС. В Норвегії більшість була категорично проти [4]. Пізніше такі референдуми проводились під час великого розширення ЄС 2004 року в усіх країнах, які доєдналися, крім Кіпру, та згодом у Хорватії, яка доєдналася 2013 року. Таким чином, референдум про вступ в ЄС остаточно вирішує курс держави, за результатами якого ЄС або розширюється, або стикається з викликами дезінтеграції на континенті, як це відбулось з Норвегією, яка станом на 2023 рік так і не змінила свого курсу щодо членства в ЄС і залишається однією з двох скандинавських країн, що не входять до ЄС. Країни, які мають намір вступити в ЄС, в тому числі країни-кандидати на вступ, серед яких і Україна, можуть проводити референдум про вступ в ЄС за власним волевиявленням.

Референдум щодо членства в ЄС у країні, яка вже є членом ЄС, але вагається щодо подальшої перспективи, проводився лише один раз. “Чи має Сполучене Королівство залишитися членом Європейського союзу або вийти із Європейського Союзу?” – питання, яке було поставлено усім громадянам Сполученого Королівства 23 червня 2016 року на референдумі, який пройшов у Великій Британії та Гібралтарі [5]. Більшість підтримала вихід і рішення покинути ЄС було прийнято. Як наслідок, 31 січня 2020 Британія офіційно перестала бути членом ЄС, а через 11-місяців закінчився її перехідний період [6]. Таким чином, референдум щодо членства в ЄС вирішив долю Великобританії у цьому об'єднанні на користь виходу. Маючи прецедент такого референдуму та першого виходу з ЄС, інші країни-члени також мають право на такий референдум задля інформаційного забезпечення політики інтеграції чи дезінтеграції.

Референдум про вступ до зони євро проводився у країнах, що мали сумніви щодо прийняття євро національною валютою, а саме Данії та Швеції, де за волевиявленням більшості обох країн євро не було прийнято. Як і у випадку з Великобританією, яка теж не вступала в єврозону, але референдум не проводила, ЄС зайняв позицію, що ці

країни мають право на це, доки не вирішать, що цей крок їм потрібен. З часом після цих референдумів в ЄС заговорили про те, що не розглядають варіанту добровільного виходу із зони євро країни, яка вже є її членом: на сьогодні референдум про вихід з зони євро неможливий [7].

Таким чином, референдуми в ЄС використовуються для вирішення питань подальшої євроінтеграції. Класифікацію найпоширеніших підстав проведення референдумів в ЄС щодо інтеграції після 1992 р. та подальший вплив таких референдумів на політику ЄС систематизовано у таблиці 1.

Таблиця 1

Референдуми в ЄС щодо інтеграції після 1992 р.

Підстава проведення референдуму	Країни, в яких проводився	Наслідки та вплив
Референдум про вступ в ЄС	<ul style="list-style-type: none"> • Австрія (1994 р.) • Фінляндія (1994 р.) • Швеція (1994 р.) • Норвегія (1994 р.) • Латвія (2003 р.) • Литва (2003 р.) • Мальта (2003 р.) • Польща (2003 р.) • Словаччина (2003 р.) • Словенія (2003 р.) • Угорщина (2003 р.) • Чехія (2003 р.) • Хорватія (2013 р.) 	Цим референдумом держава вирішує свій курс на євроінтеграцію. ЄС, в залежності від результатів референдуму, може розширюватись, включаючи в свій склад нові держави.
Референдум з питань ратифікації договору	<ul style="list-style-type: none"> • Франція (1992 р.) • Ірландія (1992 р., 1998 р., 2001 р., 2002 р., 2008 р., 2009 р.) • Данія (1992 р., 1993 р., 1998 р.) 	ЄС може розпочати публічну дискусію щодо договору або окремих його пунктів, що стали причиною референдуму, переглянути їх або

		підти на певні поступки для країни, яка цього бажає.
Референдум з питання ратифікації Європейської Конституції	<ul style="list-style-type: none"> • Іспанія (2005 р.) • Люксембург (2005 р.) • Нідерланди (2005 р.) • Франція (2005 р.) 	Ідея Європейської Конституції була відкладена та повністю переглянута, замінена Лісабонською угодою.
Референдум про вступ до зони євро	<ul style="list-style-type: none"> • Данія (2000 р.) • Швеція (2003 р.) 	ЄС має позицію, що ці країни мають право не входити до зони євро, доки не вирішать, що цей крок їм потрібен. На сьогодні референдум про вихід з зони євро неможливий.
Референдум щодо членства в ЄС	<ul style="list-style-type: none"> • Сполучене Королівство (2016 р.) 	ЄС, в залежності від результатів референдуму, готує країну до виходу з ЄС або склад залишається незмінним, а питання, які призвели до цього референдуму, можуть бути переглянуті.

Ці референдуми є демократичним інструментом, бо волевиявлення громадян однієї з країн ЄС може регулювати спірні питання політики євроінтеграції усього Європейського Союзу.

Україна, як країна-кандидат на вступ до ЄС, має запозичувати досвід країн ЄС та бути готова до проведення подібних референдумів щодо євроінтеграції у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Референдуми в Європейському Союзі / О. Д. Чебаненко, О. Ю. Грищук, Н. В. Колодяжна, А. Євгенєва; За ред. Д.С. Ковриженка. К.: ФАДА, ЛТД, 2007. 186 с.
2. Сіденко В. Р. Кризові процеси у розвитку інтеграції в ЄС: витоки та перспективи. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 1. С. 7–31.
3. Конституція Європейського Союзу: бути чи не бути? //Zn.ua : веб-сайт. URL: <https://zn.ua/ukr/international/konstitutsiya-evropeyskogo-soyuzu-buti-chi-ne-buti.html> (дата звернення: 18.04.2023)
4. Дерєга. В.В. Характерні риси й особливості розширення ЄС : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во МДГУ, 2008. 240 с.
5. Британія виходить з ЄС: історія Brexit // Slovoidilo.ua : веб-сайт. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/31/infografika/polityka/brytaniya-vyxydyt-yes-istoriya-brexit> (дата звернення: 19.04.2023).
6. Timeline of Brexit // Commonslibrary.parliament.uk : веб-сайт. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7960/> (дата звернення: 19.04.2023).
7. Малюта І.А., Петрова Г.Є., Рудь-Вольга Д. В. Сучасні дезінтеграційні процеси в Європейському Союзі. *Університет митної справи та фінансів. Економічний простір*. 2018. Вип. 134. С. 26-39.

Науковий керівник: Доценко Олена Михайлівна, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри міжнародних відносин міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АЛГОРИТМИ МОДЕЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ХХІ СТОЛІТТЯ (МІЖНАРОДНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНИЙ І ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНИЙ ДИСКУРСИ)

Ціватий Вячеслав,

член правління Наукового товариства
історії дипломатії та міжнародних відносин,
кандидат історичних наук, доцент,

Заслужений працівник освіти України

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

tsivatyi@gmail.com

Стратегічні напрями зовнішньої політики Європейського Союзу базуються на європейській моделі публічного управління, алгоритмами якої є стратегічне планування, європейські принципи та стандарти управління, інституціонально-системний підхід у публічному управлінні та ін. [1; 6, с. 42–45; 10].

Концепція стратегічного планування – одна із складових сучасної філософії громадського управління та філософії зовнішньої політики. Вона заснована на системному та ситуаційному підходах до управління. Інститути громадського управління в умовах сьогодення розглядаються як відкрита система та інноваційна модель управління.

Основні причини успішних результатів громадського управління перебувають не всередині організаційної структури, а поза нею, тобто успішним громадське управління буде лише тоді, коли зможе найкраще пристосуватися до зовнішнього середовища та інституцій. Основні критерії його ефективності – це наявність інституціональної системи органів громадського управління, яка є стійкою до впливів зовнішнього міжнародно-політичного середовища та внутрішніх соціально-економічних викликів [3, с. 22–28].

У сучасних умовах управлінська парадигма публічного управління має передбачати: поєднання методів державного управління з методами ринкового саморегулювання, побудоване на прямих та зворотних зв'язках при прийнятті управлінських рішень; функціонування інститутів громадського управління як відкритих систем; застосування методів і прийомів управління, властивих поліцентричній системі господарювання.

У загальному розумінні стратегічне планування в громадському управлінні – це багатоплановий процес, спрямований на розробку стратегії інститутів громадського управління з урахуванням змін, які є наявними в зовнішньому середовищі, або прогнозуються в майбутньому, як нові виклики й загрози публічному і політико-дипломатичному простору [2, с. 30–33].

Стратегічне планування призначене, по-перше, для розробки та ранжування пріоритетних і довгострокових цілей процесу публічного управління, які відповідають вимогам соціально-економічного розвитку; по-друге, для оцінки та критичного розгляду передбачуваних шляхів і можливостей досягнення пріоритетних цілей в існуючих та прогнозованих зовнішніх та внутрішніх умовах функціонування системи публічного управління; по-третє, для вибору та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне використання наявних ресурсів та ефективну адаптацію до несподіваних змін.

Стосовно публічного управління та стратегічного планування слід виділити й деталізувати критерії оцінки їх ефективності та особливі цілі. Водночас для цих двох економічних категорій важливо вказати і їхню спільну мету. Крім того, у публічному управлінні на сучасному етапі розвитку використовуються методи, що становлять основу стратегічного планування: метод системного аналізу; методи стратегічної діагностики; метод аналізу ієрархій; метод привабливості стратегічної зони господарювання (СЗГ) та інші.

Стратегічна зона господарювання (СЗГ) – це угруповання зон бізнесу, яка заснована на виділенні деяких стратегічно важливих елементів, спільних для всіх зон. Такі елементи можуть включати низку конкурентоспроможних цілей, що частково збігаються: відносно близькі стратегічні цілі, можливість єдиного стратегічного планування, загальні ключові фактори успіху, технологічні можливості тощо.

Варто акцентувати увагу на тому, що інституціональний взаємозв'язок між громадським управлінням та його зовнішнім середовищем є головною характеристикою стратегій громадського управління. Стратегія – це інституціональний процес, який має комунікацію та ділові відносини між органами громадського управління та їх системою. Стратегічне планування включає інтерпретацію зовнішнього середовища та розвиток послідовних моделей у поетапній реалізації управлінських рішень в умовах

поліцентричного (багатоцентричного, багатопольярного) світоустрою XXI століття [7, с. 210–215].

Публічне управління має ґрунтуватися на стабільних і передбачуваних методах і технологіях, принципах і правилах, що утворюють у сукупності інституціональний механізм стратегічного менеджменту [8, с. 51–57].

Основою стратегічного планування є співвідношення інститутів громадського управління із зовнішнім економічним середовищем, а стратегія інститутів громадянського суспільства спрямована на сталий розвиток територій у довгостроковій перспективі. Саме в стратегічному плануванні існує взаємозалежність між економічними інтересами та запитам громадянського суспільства [9; 10].

Стратегічне планування можна проаналізувати як взаємопов'язані перспективні плани соціально-економічного розвитку держави, регіону або міжнародної інституції, які розробляють органи громадського управління задля досягнення довгострокових цілей з урахуванням власного ресурсного потенціалу, і навіть з урахуванням чинників та обмежень зовнішнього середовища. Для різних інституціональних рівнів громадського управління загальні принципи стратегічного планування будуть практично незмінними, модельними та алгоритмізованими [5, с. 119–122].

У той самий час якісною стороною стратегічного планування в громадському управлінні виступають орієнтири й мета, яких стратегічно прагнуть органи громадського управління. Стратегія в цьому контексті виступає як досягнення поставлених цілей.

Цілі та орієнтири взаємозамінні й в окремі моменти часу, і на різних рівнях громадського управління. Деякі параметри (показники, індикатори) одночасно можуть бути орієнтирами, в інший – цілями. За наявності кількох інституціональних рівнів громадського управління виникає ієрархія: на вищих рівнях громадського управління формується мета стратегічного планування, на нижніх рівнях вона перетворюється на орієнтири. У ході формулювання стратегії не можна передбачити всі можливості, які виникнуть при складанні та реалізації стратегії в цілому [4, с. 43–47].

На початку 50-х років. XX століття ініціатори єдності західноєвропейських держав започаткували процеси взаємодії цих держав, результатом чого стало виникнення Європейських спільнот

та Європейського Союзу. Оформлені ці інституції були установчими договорами [1].

Їх подальший інституціональний розвиток еволюціонував до передачі деяких суверенних прав і повноважень. При цьому ці ж держави взяли на себе зобов'язання щодо співпраці одна з одною та недопущення будь-яких актів, спрямованих на підрив цієї інституціональної співпраці.

Європейський Союз є особливим об'єднанням міжнародного публічно-правового характеру, у рамках якого відбувається взаємодія суверенних держав. Цей Союз є результатом розвитку європейських інтеграційних процесів нових і самобутніх за своєю природою та змістом (концепт «інтеграційна дипломатія»). Європейський Союз має достатньо особливостей, які відрізняють його від інших міжнародних утворень як у системі інституціонального функціонування, так і – стратегічного планування.

Сучасна організація публічної дипломатії Європейського Союзу відповідає поставленим перед нею завданням і успішно реалізує заплановані проекти [6, с. 42–45; 10].

Публічна дипломатія і культурна дипломатія Європейського Союзу набирають свого активного інституціонального розвитку з початку 2000-х років XXI століття, постійно адаптуючись до глобалізаційних змін у міжнародно-політичному середовищі та системі європейської безпеки [7, с. 210–215].

В умовах трансформації сучасної системи міжнародних відносин, варто акцентувати увагу на змінах у концепції, підходах і побудові інституціональної моделі Європейського Союзу у сфері публічної дипломатії на сучасному етапі, а саме: змістове наповнення, розширення кола учасників та інституцій, форматування кількості акторів публічної дипломатії, фактор міжкультурної комунікації, структурні зміни в управлінні публічною дипломатією, програмні документи, фінансування, заяви керівництва органів ЄС та експертні оцінки [5, с. 119–122].

Отже, у відповідь на нові виклики та загрози XXI століття, публічна політика, публічне управління та публічна дипломатія Європейського Союзу відповідно реагують та використовують необхідний дипломатичний інструментарій (інструменти публічної дипломатії), трансформують свою інституціональну модель державного управління, публічного управління і публічної дипломатії в умовах глобалізації міжнародних відносин та публічного простору.

У процесі вироблення управлінських рішень органами громадського управління періодично з'являються нові альтернативи, відповідно починає здійснюватися пошук нових управлінських рішень та моделей стратегічного планування. Початкові цілі та орієнтири можуть так чи інакше змінюватись або інституціонально перетворюватись (трансформуватись).

Процес розробки стратегії органами громадського управління не завершується негайною дієвістю і комплексом дій. Відповідно до реалій та інституціональних потреб суспільства стратегія планування та публічне управління адаптуються до цих умов.

Список використаних джерел:

1. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/153773_595891 (дата звернення: 13.04.2023).

2. Кочубей Ю. М. Імідж дипломата – імідж країни. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2001. Вип. 5. С. 30–33.

3. Окладна М.Г., Яковюк І.В., Дядик В.О. Дипломатична служба. Європейського Союзу: становлення й розвиток. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. № 2. С. 22–28.

4. Циватий В. Г. Дипломатичний протокол, церемоніал та етикет міжнародної ввічливості: модель, інструментарій і національні особливості сучасної дипломатії (теоретико-методологічний аспект). *Гуманітарний корпус. Збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії*. Вінниця–Київ : «ТВОРИ», 2022. С. 43–47.

5. Циватий В. Г. Модель дипломатії Європейського Союзу та пріоритети зовнішньополітичної стратегії ЄС (1961-2022 рр.): економічний і соціокультурний дискурси. *Гуманітарний корпус: Гуманітарний корпус [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії]*. Вінниця–Київ : «ТВОРИ», 2021. Випуск 42. С. 119–122.

6. Циватий В.Г., Шаповалова О.І. Дипломатія та Європейська служба зовнішньої діяльності (ЄСЗД): політико-інституційний аспект (Частина I). *Зовнішні справи*. 2013. № 3. С. 42–45.

7. Чернявський А., Завгородня В. Вплив російсько-української війни на розвиток європейської дипломатичної служби. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. Том 3 № 75. С. 210-215.

8. Шамраєва В. М., Ткаченко Д. Ю. Еволюція дипломатичної служби Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні відносини»*. 2018. Вип. 4. С. 51-57.

9. *Modern Diplomacy in Practice*. Written and Edited by Robert Hutchings, Jeremi Suri. Springer Nature Switzerland AG, 2020. 260 p.

10. *Public Diplomacy: A New Strategic Imperative*, 2016. 196 p.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Чернишова Лариса,

доцентка кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидатка економічних наук, доцент,

lchernyshova@karazin.ua

Національна безпека України за рахунок масштабного впровадження загальноєвропейських стандартів і норм до законодавства, системи державного управління, декларує європейський вибір держави і створює умови для набуття членства в Європейському Союзі.

Процес інтеграції України включає три основні аспекти: правовий, політичний, економічний. Ці аспекти для України мають особливе значення. Правовий аспект спрямований на збереження суверенітету і державності. Політичний вплине на забезпечення цивілізаційного майбутнього суспільства України. Економічний створить передумови для розвитку країни та добробуту народу.

Більш детально проаналізуємо економічні аспекти європейської інтеграції України.

Україна вже має складну угоду про асоціацію (СА) з ЄС, яка діє з вересня 2017 року. Крім того, з січня 2016 року вона є частиною глибокої всеосяжної зони вільної торгівлі (DCFTA) із ЄС.

Ключові елементи DCFTA включають:

– взаємне скасування ввізного мита на більшість товарів, що ввозяться на ринки один одного;

- запровадження правил походження товарів для полегшення торгових преференцій;
- приведення технічних регламентів, процедур, санітарних та фітосанітарних заходів, заходів безпеки харчових продуктів України у відповідність до правил ЄС, щоб українські промислові товари, сільськогосподарська та харчова продукція не вимагали додаткової сертифікації в ЄС;
- створення максимально вигідних умов для доступу на ринки послуг як України, так і ЄС;
- впровадження Україною правил ЄС у сфері державних закупівель, що дозволить поступово відкривати ринок державних закупівель ЄС для українського бізнесу;
- спрощення митних процедур та запобігання шахрайству, контрабанді та іншим правопорушенням при транскордонному переміщенні товарів;
- посилення захисту прав інтелектуальної власності України [1].

АА також дозволяє переробляти товари, що походять з країн-членів ЄС, в Україні та реекспортувати їх назад до ЄС, наприклад, харчової промисловості.

На сьогодні Євросоюз – головний і найбільший торговельний партнер України з часткою більше 55% у торговельному обороті за 2022 рік [1].

Статистика показує, що СА та DCFTA вплинули на торгівлю між ЄС та Україною:

- Україна є 15-м найбільшим торговим партнером ЄС з імпорту та 17-м з експорту. Це становить близько 1,1% від загального обсягу торгівлі ЄС;

- експорт України до ЄС у 2019 році становив 19,1 млрд євро. Основними статтями експорту є сировина (залізо, сталь, продукція гірничодобувної промисловості, сільськогосподарська продукція), хімічна продукція та машини. Цей показник збільшився на 48,5% із 2016 року;

- експорт ЄС до України у 2019 році становив понад 24,2 млрд євро, збільшившись на 48,8% порівняно з 2016 роком. Основними статтями експорту ЄС до України є машини та транспортне обладнання, хімікати та промислові товари [2].

Проте, Україна експортує лише третину своїх товарів до ЄС. Наприклад, Молдова, яка має аналогічний DCFTA з ЄС, експортує дві третини своїх товарів до ЄС (COT).

На сьогодні завдяки рішенням ЄС про застосування автономних торговельних заходів у вигляді скасування всіх мит для нашої держави, угоди про автомобільні перевезення, успішній реалізації логістичних шляхів солідарності Україна змогла зберегти торгівлю з ЄС.

СА зобов'язує Україну проводити економічні, судові та фінансові реформи та поступово наближати свою політику та законодавство до політики та законодавства ЄС. Це включає відповідність технічним та споживчим стандартам ЄС. У цих галузях прогрес є повільнішим [1].

Економічні та політичні цілі СА та DCFTA полягали у тому, щоб відвернути торгівлю від Росії у бік ЄС. Це відбувалося одночасно з процесом приведення законів України у відповідність до *acquis communautaire* ЄС, модернізації її фінансових та політичних інститутів та розвитком більш тісних політичних зв'язків з ЄС. Водночас, це приклад того, як ЄС використовує свою м'яку торговельну силу як інструмент зовнішньої політики.

Сьогодні, враховуючи наміри України інтегруватися у єдиний європейський ринок, серйозною перешкодою в ефективній реалізації зони вільної торгівлі між ЄС та Україною в секторі торгівлі промисловою продукцією є технічні бар'єри. Уряд України вже декілька років здійснює зусилля щодо підписання з Європейським Союзом Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (АССА) («промисловий безвіз») [2].

Важливим аспектом інтеграції України повинно стати скасування плати за роумінг між нашою державою та ЄС, який діє тимчасово [2].

Запровадження безмитної торгівлі з ЄС в умовах воєнного часу є дієвим інструментом підтримки вітчизняної економіки. Проте стратегічно з метою подальшої інтеграції України найкращим варіантом є безстрокова дія цього рішення або ж реалізація його хоча б в середньостроковому періоді. Це надасть певні гарантії для планування та розвитку європейського бізнесу в Україні, збільшення обсягу іноземного інвестування й відновлення та модернізації вітчизняного виробництва.

Для забезпечення фінансових гарантій та створення сприятливого інвестиційного клімату, захисту від воєнних ризиків

домінуюче місце в Україні належить міжнародним фінансовим інституціям, поряд з ними значну роль відіграє приватний капітал, для якого членство України в ЄС у майбутньому буде значним стимулом для інвестування грошей у вітчизняну економіку.

Для відновлення економіки в післявоєнний час та інтеграції України в ЄС необхідно розробити та реалізувати галузеві програми модернізації промисловості, які стануть складовими Плану відновлення країни, провести реформи в оборонно-промисловому комплексі.

Сьогодні через повномасштабну військову агресію Росії проти нашої країни, що триває більше року, економічна ситуація є надскладною в Україні. Початок відновлення та перспективи виходу з глибокої економічної кризи будуть обумовлені перш за все активною євроінтеграцією, ефективним реформуванням та боротьбою з корупцією.

Список використаних джерел:

1. Економічна інтеграція з ЄС: чи може Україна досягти планки, необхідної для вступу. *Економічна правда*. 2023, 13 лютого. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/13/696918> (дата звернення: 17.04.2023).
2. Долаючи перешкоди: як буде відбуватися інтеграція України до єдиного ринку ЄС. *Європейська правда*. 2022, 14 листопада. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/11/14/7150291/> (дата звернення: 17.04.2023).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

МАТЕРІАЛИ

**V Всеукраїнської науково-практичної конференції
(28 квітня 2023 року, м. Харків)**

Українською та англійською мовами
текст подається в авторській редакції
Відповідальний за випуск: *Дмитро Миколенко*
Оригінал-макет: *Олена Доценко*

Адреса редакційної колегії:
61022, м. Харків, майдан Свободи 6,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу,
кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки,
к. 264, тел. (057) 705-10-59,
e-mail: mvmib_conference@ukr.net